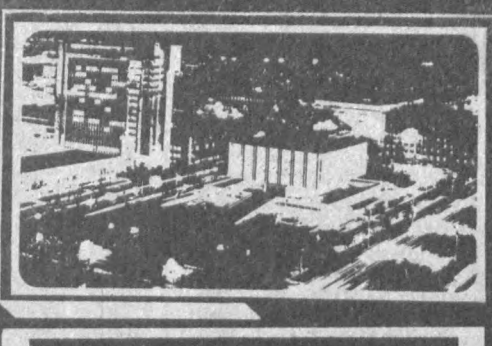

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Исрол Каримов 16 декабрь кунин Словакия Республикасининг мамлакатимиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси этиб тайинланган Роман Палданни қабул қилди.

Элчи жаноблари Президентга ишонч ёрлигини топширар экан, Словакиянинг Ўзбекистондаги биринчи элчиси сифатида фаолият бошлашига имконият яратиб бергани учун рас-

носабатларни кучайтириш тарафдоримиз. — деди Исрол Каримов Роман Палданни шарафли ва масъулиятли лавозим билан қутлаб. — Сизнинг халқаро дипломатия борасидаги бой тажрибангиз мамлакатларимиз ўртасидаги сиёсий, иқтисодий, илмий, маданий ва бошқа соҳаларда ўзаро ҳамкорлик алоқаларини фаоллаштиришга ёрдам беради, деб умид қиламан.

Шу кунин Ўзбекистон Республикаси Президенти Жаҳонир Халқ Демократик Республикасининг мамлакатимиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси этиб тайинланган Бенамер Моҳанд Ақлини ҳам қабул қилди.

Моҳанд Ақли жаноблари Исрол Каримовга ишонч ёрлигини топшириш баробарида Жаҳонир Халқ Демократик Республикасининг Давлат олий кенгаши ва ҳукумати раҳбарларининг қизғин саломини етказди.

Ўзбекистон Президентини Жаҳонир раҳбариятининг икки давлат ўртасидаги алоқалар равангага аҳамият бераётгани эътиборга сазовор эканини таъминлади.

ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИ ТОПШИРИЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

СЛОВАКИЯ РЕСПУБЛИКАСИНING ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ ЖАНОБ РОМАН ПАЛДАН

1945 йил 22 августда Трнава шаҳрида туғилган. Маълумоти олий. Братислава шаҳридаги Коменикий номидаги университетнинг ҳуқуқшунослик факультетини тугатган.

Ириқ саноат корхоналарида, ташқи савдо бирлашмаларида, шунингдек, Словакия Саноат вазирлигида раҳбарлик лавозимларида ишлаган.

1991 йил августидан бошлаб ЧСФРнинг Москвадаги Ташқи ишлар вазирлигининг матбуот шўъбаси.

савдо ваколатхонасида ишлаган.

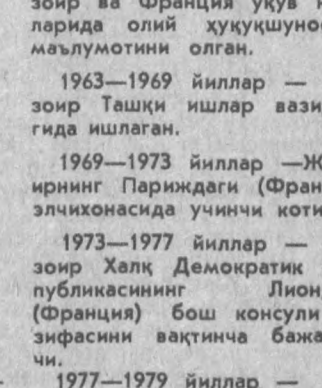
1992 йил январда маслаҳатчи-элчи мартабасида ЧСФРнинг Москвадаги савдо вакили этиб тайинланган.

1993 йил январдан бошлаб Словакия Республикасининг Россия Федерациясидаги муваққат ишлар вакили.

1993 йил майдан бошлаб Словакия Республикасининг Россия Федерациясидаги фавқулодда ва мухтор элчиси.

Уйланган, уч фарзанди бор.

ЖАЗОИР ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИНING ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ ЖАНОБ БЕНАМЕР МОҲАНД АҚЛИ

1935 йилда Ант Яхё (Жазоир) шаҳрида туғилган. Жазоир ва Франция ўқув юртида олий ҳуқуқшунослик маълумотини олган.

1963—1969 йиллар — Жазоир Ташқи ишлар вазирлигида ишлаган.

1969—1973 йиллар — Жазоирнинг Париждаги (Франция) элчихонасида ўқинчи котиб.

1973—1977 йиллар — Жазоир Халқ Демократик Республикасининг Лиондаги (Франция) бош консули ва элчихона вақтинча бажарувчиси.

1977—1979 йиллар — Жазоир Ташқи ишлар вазирлигида ишлаган.

1980 йил — Жазоир Ташқи ишлар вазирлигининг консуллик ишлари бўйича бош дирекциясида директор ўринбосари.

1981—1984 йиллар — Жазоир Халқ Демократик Республикасининг Обервильедаги (Франция) консули.

1984—1988 йиллар — Жазоир Халқ Демократик Республикасининг Лиллдаги (Франция) бош консули.

1988—1992 йиллар — Жазоир Ташқи ишлар вазирлигининг Европа бўйича бош дирекциясида директор ўринбосари.

Уйланган, тўрт фарзанди бор.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг матбуот шўъбаси.

ПРЕЗИДЕНТ ХУЗУРИДА ҚАБУЛ

15 декабрь кунин Ўзбекистон Республикаси Президенти Исрол Каримов жаҳониятдаги меҳмон бўлиб турган Патрик Шихи бошчилигидаги «Б.А.Т. Индустри» компанияси делегацияси аъзоларини қабул қилди. «Б.А.Т. Индустри» Буюк Британиядаги йirik компаниялардан бири бўлиб, тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўйича жаҳон миқёсида салмоқли ўрни тутади. Унинг 80 дан ортиқ мамлакатда фаолият кўрсатган корхоналарида жами 200 минг нафар киши меҳнат қилади.

Мамлакатимиз раҳбари Ўзбекистон расмий делегацияси яқинда гузал Буюк Британиядан улкан таассуротлар билан қайтиб келганидан мамнуният назорати, республикамиз «Б.А.Т. Индустри» билан узоқ муддатли ҳамкорлик қилишга тайёр эканини алоҳида таъкидлади.

Патрик Шихи Самарқанд вилоятининг Ургут тумани тамакикорлари билан учрашгани ҳамда у ерда сифати жаҳон андозаларига мос маҳсулот еттиштирилаётганини айтди.

— Биз Украинада фаолият кўрсатаятган қўшма корхонамизга таманини Ургутдан оламиз, — деди П. Шихи. — У ерда ишлаб чиқарилган маҳсулотни Россияга сотамиз. Ўзбекистон-

АЛОВИДДИННИНГ ЧИРОҒИ ЁНДИ

ИСЛОМ ҚАРИМОВНИНГ ТЕМЗАГА ТАШИРИ ФАВҚУЛОДДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ

Лондондаги «Флит стрит» агентлигининг МДХ мавзуда ёзувчи баъзи шарҳловчилари диди сал қалатайди. Бу ерда ўт-олов ичра ёниб турган Грузияга ўхшаш минтақаларнинг йўлбошчиларини мақташ одат тусига кирганга ўхшайди. Ени бўлмаган эртадан то кечгача «лаънати ўтмишнинг руҳи» бўлаётганлиги ҳақида сўзловчи раҳбарларга мойиллик кўрсатилади. Ўзини яланғоч антикоммунистик жазавага эмас, балки кундалик ислохотга бахш этаётганлар «ёмон» деб баҳолаётгани ажаблантириши. Хуллас, Темзада катта бизнес айрим шарҳловчилардан кўра соғлом фикрни эсга элттиради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Исрол Каримовнинг яқинда Буюк Британияга қилган жуда маъмули ва самарали ташрифи айнан ана шундай ишчанлик руҳида ёрилди.

Англия — Ўзбекистон муносабатларини янада ривож-

МУНОСИБЛАР ТАНЛАНДИ

Яқинда Чилонзор туманидаги «Чилонзор» маҳалласида бўлиб ўтган йилги маҳалланинг барча фуқаролари, туман ҳокимлигида ҳамда ташкилот ва идораларнинг вакиллари қатнашди. Маҳалла йилнинг барча фуқароларининг тинчлиги, оқилолиги йўлида талайгина хайрли ишларни амалга оширган маҳалла комитети раиси, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ҳузуридаги Диний ишлар комитети халқаро бўлимининг муdiri Омон Муталов номини илқ сўзлар билан тилга олдилар ва яқиндаги йилда унинг маҳалла оқсоқоли лавозимига муносиб деб топиди.

Умидли ёшлардан бири Абдуқасим Абдуқалилов котиб, маҳалла фаолларидан ўн уч киши эса оқсоқол маслаҳатчилари этиб сайландилар.

Умидли ёшлардан бири Абдуқасим Абдуқалилов котиб, маҳалла фаолларидан ўн уч киши эса оқсоқол маслаҳатчилари этиб сайландилар.

Исконд ЗОИРОВ.

ТИЛГА ҲУРМАТ—ХАЛҚДА ҲУРМАТ

Ўзбекистон Республикасининг тил тўғрисидаги қонуни қабул қилинганidan бери тўрт йил ўтди. Бу давр жабондаги қонуни амалга ошириш юзасидан анчагина ишлар қилинди. Ўзбек тили мураккаб, ўзбек тилининг иқтидорига бир йилнинг таътиллари равишда ишонилган Конституцияси муҳофазасига олинган. Яқинда «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасида

«Чевара» тинувининг ҳиссасдорлиги ишлаб чиқариш бирлашмасида 14 йилдан бери меҳнат қилиб келаятган Машҳура Жалилова эсимасидан вақфига

ни шараф билан адо этиб, ҳамкасблари оқшимага сазовор бўлиб келмоқда. СўРАТДА: Машҳура Жалилова, Виктор Багаев сўради.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

Ўтган кунин Тошкентда машҳур «Икарус» автобусларини сотиш билан шуғулланган Венгриянинг «Могор» ваколатхонаси очилди.

Тошкентда «Икки Експресс»да ўрмонзорлар берло этиш ва «Янги табиқларнинг» лойиҳасини тузиш мавзуда халқаро илмий анжуман бўлиб ўтди. Унда Марказий Осиё мамлакатлари ҳамда Япониянинг ўрмончи мутахасссларини иштирок этишди.

Ўзбекистон Ешлар Иттифоқи Марказий Комитетининг IX пленумида республика Президенти девонига масъул ишга ўтганлиги муносабати билан Аҳмадон Оримовнинг Марказий Комитет биринчи котиби вазифасидан озод этилди. Ешлар Иттифоқи Фарғона вилоят комитети биринчи котиби вазифасидан ишлаб келаятган, 1964 йилда туғилган Алишер Тешабоев Марказий Комитетнинг биринчи котиби этиб сайланди.

ҲАМДУСТЛИҚДА

Кеча Қозғонистон халқлари миллий байрам — Мустақиллик кунини кенг миқолада, тантаналарда Ўзбекистон ҳукумат делегацияси ҳам иштирок этди.

Россия раҳбарияти бўлиб ўтган сайловлардан ташкил қилувалар чиқаришга киришди. Президент фармони билан Александр Готенков давлат ҳуқуқ бошқармани раҳбари, Вячеслав Брагин «Остенкино» телерадиокомпанияси раиси вазифаларидан озод этилдилар. Россия прокуратураси қўзғалган жиноий ишда дахлдор бўлганлиги сабабли Президент маслаҳатчиси Сергей Станкевич ҳам ўз вазифасидан бўшатилди.

Чечен Республикасидаги вазият тоят кескинлашиб кетди. Ўзини мустақил деб эълон қилган бу республика пойтахти Грозний қуролланган кишилар ва ҳарбий техника билан тўлиб кетди. Бу қуролли бўлишларнинг қонунларини президент Жоҳар Дудаевдан ўзидан бош вазир вазирлигини соқит этиш, хавфсизлик кенгаши ва мудофаа вазирлигини ташкил этиш, 1994 йил март ойи охиригача парламентга сайловлар ўтказишни талаб этмоқда.

Қирғизистон Президентини 60 ёшли нефтьчи-муҳандис, ўз вақтида республика Вазирлар кенгашининг раиси бўлиб ишлаган Анас Жумагуловни бош вазир этиб тайинлади.

ХОРИЖДА

Россия чегара қўшинлари қўмондонини А. Никольев Душанба ва Тошкентда Тожикистон ва Ўзбекистон раҳбарияти билан тоқин-эфгон чегарасидаги вазиятни барқарорлаштириш юзасидан музокаралар ўтказди.

Туркиянинг Салармурод Туркимоннинг Президентлиги ваколатини беш йилдан ўн йилгача узайтириш тўғрисида мамлакат Конституциясига ўзгартиш киритиш масаласи кенг муҳокама этилди.

Англия билан Ирландия бош вазирлари 25 йилдан бери давом этиб келаятган Шиннол Олстер муаммосини ҳал этиш юзасидан бир битимга келдилар. Унда бу битимга халқларига ўз тақдирларини ўзлари белгилаш ҳуқуқини берилди қўзда тутилган.

Венедда Европа эркин савдо уюшмаси қатнашчилари бўлган 17 мамлакат акаллариининг учрашувида етти йил давом этган мураккаб музокаралардан сўнг тарифлар ва савдо бўйича бош битимни маълумланди. Унга кўра 1994 йил 1 январдан бошлаб ана шу давлатлар ҳудудидан эркин савдо жорий этилди.

Токиодаги масалаларда 75 ёшли Япониянинг собиқ бош вазирини Какуэй Таника вафот этди.

ҲАР қайси миллат, ҳар қайси қалъи ўз тарихи, ўз осори-атидларини билан ҳақил сўратди фахрлариди. Уни дунёга қўз-қўз қилишга интилади. Тарихи бой халқлар барча чўқур ҳурмат вазири билан қараш билан сир эмас. Тарихи, маданият ёдгорликлари бор халқ, бой мамлакатга эҳтиром тўғрисида иш ўради. Жаҳоннинг қўлаб мамлакатларида бўлди. Ёдгорликлар билан таъиниди. Ҳар сафар овоз Ватаним — Ўзбекистон билан таъиниди. Шунда дилимда ифтихор ўйнади. Ўзбекистон фарзанди бўлганимдан, шунчалар илдилари тарихи ҳақига, туғул сингил кетган юртимдан фахрлариди. Чунки Ўзбекистон жаҳондаги ёдгорликларга бой давлатлар орасида биринчилар қаторида туради. Тағин ҳар бир ойда ўз даври, ўз тараққиёти ўша давр маданияти, маънавияти, меъморлигини ҳақида ҳикоя қилувчи буюк китоб ҳамдир. Бунинг учун аждодларимиз ҳақига дуо қилиб, уларнинг руҳи покларига минг қуллўқ қилсак ҳам кам.

Ёдгорликлар ҳақида сўз борар жон ана бир нарсани айтиб ўтмай қолмайди. Африкадаги ёдгорликлар иснида қилди. Сибирдаги ёдгорликлар эса совуққа бардошли қилиб қурилган. Ўзбекистондаги ёдгорликлар эса асрлар бўйи йилнинг тўрт фаслида нурмайди, яъни иснида ҳам, совуққа ҳам қўқиниб тутиб, мустаҳкам турибди. Ўзининг на-тапаварлиги бурчимиз эса ана шу аждодлар қолдирган муқаддас меросини кўз қорачиқидек асраб, авлодларга топиришдан иборатдир.

Ёдгорликларимизнинг умрбоқийлиги ҳақида сўзланганда албатта юртимизнинг ўзига ҳослигини тилга олиш жоиз. Бир томонда Тийвонш, бир томонда Қорақум (350 минг кв. км) бир томонда Қўзқалъа (305 минг кв. км) ястаниб ётибди. Шуларнинг ўртасидаги қўлаган воҳа — Турон. Маворуннаҳр. Туркистон номи билан тарихда анқр этилган жаннатнон ўлканинг ўзи ҳам аждодларнинг бича мероси, буюк ёдгорлигини.

Ёдгорликлар ҳақида тилланган бўлса, дастлаб ўша ернинг тарихини ўзига мўъассас этиди. Ани пайтада эса эътиқодимиз, иймонимиз бутунлигини ёрқин далил ҳамдир.

Юртимиз тарихи жуда ҳам бой. Виргина мисол айтсам, Ҳозир Юнусовда ўн метр ер остида оташпарастлар (золастрим)нинг ибодатхонаси топилди. Ҳозир уни қовлаш ишлари олиб борилади. Ҳудди шундай ёдгорликлар Хоразмда, Андижонда ҳам бор. Ҳозир авайлаб очилапти.

* Маърифий суҳбатлар Тарих китобининг заррин саҳифалари

Нуриддин МУҲИДИНОВ,
Ўзбекистон республикаси «Ёдгорлик» жамиятининг раиси.

Сўрхонларда илмий тадқиқот ишлари олиб борган япон олимлари 20 та Будда ҳайкалини топиди. Улар қадим Қўшон даридадан қолганлиги изохси ҳам барчага маълум. Ҳозир улар альбом ҳолида чоп этилди. Қўшон тарихида, бизда тарихий юксалишнинг асосий сабабларидан бири исломдан бошқа динларга ҳам ҳурмат билан қаралганда экан. Бунинг турли динга мансуб ёдгорликлар серолиғи ҳам, янги-янги топилаётгани ҳам исботлаб турибди.

Буюк Ипак йўлини бутун қўлчилли билди, тасаввур қилади. У Хитойдан, Хуанхэ дарёсидан бошланиб Ўрта Ер денгизигача етиб борган. Шу олес масофанинг қўқ ўртасида Ўзбекистон жойлашган. Буюк Ипак йўлида қаровасарлар, рабботлар, шаҳарлар қурилган. Ўша шаҳарларнинг қўлчилли ҳозир ҳам бор. Қўлчиллига, идрокимизга, меҳримизга маҳтал бўлиб ётибди.

Арни қўзғатганимизга? Ўзининг сеоирлиги билан, табиат берган закоси билан уи қуради. Исон эса ўзи тиклаётган ёдгорлигини (у қандай бўлишидан қатъи назар) дастлаб лойиҳасини чизади, бутун закосини шунга жамлайди. Шу сабаб ҳам омон қолган Ёдгорликлар тарих китобининг заррин саҳифалари дегим келди.

Бундан 30 йил олдин, 1956 йилда Ҳасиб Абдуллоев бошчи олимлар тарихий ёдгорликларни текшириб кўришга, ҳисобини олишга, ўшанда улар 30.000 ни таққил этган эди. 1986 йилга келиб эса уларнинг салкам 10.000 таси омон қолди. Бу ҳисобдан ўтгани, ҳўқимат-лаштирилгани. Шулардан 2138 таси археологик, 6578 таси меъморлиқ, 10 таси шаҳарсозлик, 1578 таси монументал, 355 таси тарихий ёдгорликлардир. 6757 ёдгорлик эса маҳаллий ҳўқимат ҳисобига олинган. Меъморчилик ёдгорликларидан 60 фоизи авория ҳолатида қўзғалиб, тартибга келтирилди, 10 фоизи қайта таъмирланган. Ҳар йили 100—120 га яқин турли ишпо-отларда таъмирлаш ишлари олиб борилади.

Нега шунча йиллар омон турган ёдгорликлар кейинги 30 йил ичда барбод бўлиб, деган ҳақил савол туғилди. Бунинг сабаблари бор, албатта. Пахта лўқачоқлиги даврда ер кенгайтириш баҳонасида қўлгина ёдгорликлар бўзиб борилади. Маскид, мадрасаларга кишилар бормай қўйишди. Оқибатда улар қаровисиз қолди.

Ўрни келиб қолди: ёдгорликлар деганда нимами тушуни керак? Уларни, таъбир жоиз бўлса «табақалаганда қўйилганча бўлади: қимирламайдиган иморатлар — саройлар, маскид, мадрасалар, меъморий бошқа бинолар; халқ нозик усталичилиги буюмлари — зебу айналар, таъинчилар, кийим-кечаклар ва ҳўқазолар; қўлзма асарлар — олимлар яратган барча асарлар шу жумлага кирди. Тилимиз дунёга келганига 2500 йил бўлган экан, шу давр мобайнида яратилган нодир ёдгорликлар муқаддас мулкларидир. Ани пайтада тилимиз, қадимий алифбосининг ўзи ҳам ёдгорликдир. Сўд алифбосида 26, Хоразм алифбосида 25 ҳарф бўлганлигини хитойлик сайёҳлар ўз даврида таъкидлаб ўтганган. Ана шу алифбоси Арманистондаги Матенадаран музейида қўрган эдим; ҳўнармандчилик маҳсулотлари, яъни эшиклар, бешикдан тортиб гулларгача, нақшлар чизган ноани тасвирларгача сўзининг исботидир. Энг катта ёдгорлигимиз эса шуларни яратган буюк аждодларимизнинг номларидир. Биз уларни ўрганганимиз, кўз қорачиқидек асраганимиз, руҳларини шод қилишимиз керак.

Жаҳон тараққиётининг бирон-бир соҳаси йўқки Ватанимиз олимлари ўз ҳиссавларини қўшганлар бўлини! Ал-Хоразми алжабора асос солиди. Беруний қурувни арз думалоқлигини илк бор айтди. Улуғбек юлдузлар жадвалини тузди. Ибн Синонинг «Тиб қўнунари» китоби жаҳондаги зотишрифокор борки, унинг иш, соҳида туради. Улар йиллар ўтса ҳам нега бунчалар ардоқланиб келди? Чунки халқимиз ўз ёдгорликларини, ўз тарихини, ўз фарзандлари номларини, ўз ерини ҳўқим қилади, асрайди.

Бизнинг «Ёдгорлик» жамиятимиз ташкил толганга 25 йил бўлди. 3 миллион аъзоимиз бор. Давлат ташкилотлари, халқ билан бамаслаҳат жуда кўп ишларни амалга оширяпмиз. Ёдгорликларни номма-ном рўйхатга олишимиз, ҳар бирга паспорт берилиши. Бу ишлар қилиниши шарт бўлган юмушлар. Уларни ҳисобга олиш билан бир қаторда таъмирлаш, дунёга таъиниш ҳам керак. Токи жаҳон қалчалар маданияти, буюк халқ эканлигини ани бир қарра билсин.

Ҳар бир вилоятнинг ёдгорликлари, уларнинг тарихини ҳўқим қилувчи альбомлар таъбирлади. Ўзбек Қомуси Бош таъхирини, Ўзбекистон республикаси Фанлар академияси санъат ниситуту билан бирлигида олиб боришга бу ишларни. Лекин қўзғош топил, уларни чоп этириш анча мушкул бўлади.

Ватанимиз мустақилликка эришган, туризм, яъни сабаҳатга катта эътибор берилган. Бунинг учун туризмнинг катта мадвали тузилди. Бунинг учун ёдгорликларни таъмирлаш, оқитлаш, дам олиш, тезкор сўратта тузириш устакхоналари, меҳмонхоналар билан боғлиқ макмулиларни қуришни мувоқаллапимиз. Бу ишларда республика маданият ишлари вазирлиги, «Ўзбекитур» бирлашмаси бизга қўмақлашмоқда. Шундай қилайликки, хориқлик сайёҳлар Ватанимиздан энг яқин хотиранларин олиб кетсинлар, унинг шўҳратини оламга етсинлар.

Мустақилликка эришган, маънавий қадриятларимизга бўлган муносабат тубдан ўзгарди. Ҳазрат Алишер Навоийнинг 550, Баҳоуддин Нақшбанднинг 675, шўх Машрабнинг 350 йиллик юбилейи кенг нишонланди. Ҳўжа Аҳмад Ясауийнинг номларини шарафлади. Амир Темур Собҳиқирова, Мирзо Улуғбекка пойтахтимизда ҳайкал ўрнатилди. Бу ишлар халқимиз руҳини кўтарди, эътиқодини мустаҳкамлади.

Қўриқда ёдгорликлар халқ мулки дедим. Чилдан ҳам шундай. Сўзининг охирида шундай деюмоқчимиз: келин, яқинлар, маҳаллалардаги, туманлардаги, вилоятлардаги ёдгорликларни ўз нарамғилимизга олайлик. Ҳар шарлар ўтказиб, уларнинг умрини аяда узайтирилик. Улар аждодлар қўли билан тикланган экан, бизнинг қўлимизда мангу ҳайт топсин. Бир дам унутмайликки тарихи, ўтмиши бор, келажакга ёрқин халқимизга ўз мустеқлигига абадий ага бўлиб ишлайди. Ўзбекистонимиз эса тарихи бой, келажакга эса буюк давлатдир. Шу юртва муносиб фарзандлар бўлайлик!

Ҳўлиб МИРЗО ёниб олди.

* Дастурхонимиз сероблиги учун

ТАЪМИНОТДА УЗИЛИШ БЎЛМАЙДИ

бир оғиз сўз билан ифода этадиган бўлса, бирлашма бу йил ҳам етарли маҳсулот жамғара олди. Агарда уларни тартиб билан айтилса қуйидаги манзара пайдо бўлади. Бирлашма қишга 98 минг тонна картошка, (унинг 85 минг тоннаси Польшаники), 116 минг тонна сабзавот, 68 минг тонна пивё, 12,5 минг тонна қарам, 8 минг тонна помидор, 5 минг тонна ош лавлаги, 13 минг тонна сабзи жамғарди. Бу турдаги маҳсулотлар режасининг деярли барчаси (фақат сабзидан «ташқари») орти билан бақарилади. Яна 4 минг тонна сабзи Намангандан келиши кутулкида. Лекин оқ-хавонинг ҳар йилдан паст келиши тўғрисида шундай жавоб берди.

«Хаммаҳарларимиз бу йил фақат олма ва узум тақислигини сезишлари мумкин холос. Чунки бу турда

ги маҳсулотлар ҳосили кўнглидагидек бўлмади, — дейди бирлашма бошлиғи Салоҳиддин Шаҳобов. — Лекин бу билан бу маҳсулотлар бизда умуман йўқ дегмоқчи эмасман. Масалан, ҳозир қўмбинларимизда авайлаб-асраб қўйган олма-ларимиз бор. Уларни янги йил арафасида ҳаммаҳарларимиз дастурхонига тортиқ этмоқчимиз. Аммо бошқа маҳсулотлар таъминотида мутлақо узилиш сезилмайди. Картошка ва пивё эса ҳар йилгидек мўл-кўл бўлади.

Салоҳиддин ака бизнинг: «Бирлашма томонидан сотилётган картошканинг баҳоси арзонлигини сабабни нима? Ёки унинг Польшадан келирилиши мана шунчада арзонга тушганими?» деган саволига шундай жавоб берди.

Йўқ, картошканинг баҳоси бизга сиз ўйлаганчалик

арзонга тушмаяпти. Лекин бу ҳаммаси халқ учун қилинётган ишлар. Ҳозирги шартларда одамларнинг иқтисодий ҳимояси йўқлигида бирлашма бошлиғи Салоҳиддин Шаҳобов, — дейди бирлашма бошлиғи Салоҳиддин Шаҳобов. — Лекин бу билан бу маҳсулотлар бизда умуман йўқ дегмоқчи эмасман. Масалан, ҳозир қўмбинларимизда авайлаб-асраб қўйган олма-ларимиз бор. Уларни янги йил арафасида ҳаммаҳарларимиз дастурхонига тортиқ этмоқчимиз. Аммо бошқа маҳсулотлар таъминотида мутлақо узилиш сезилмайди. Картошка ва пивё эса ҳар йилгидек мўл-кўл бўлади.

Салоҳиддин ака бизнинг: «Бирлашма томонидан сотилётган картошканинг баҳоси арзонлигини сабабни нима? Ёки унинг Польшадан келирилиши мана шунчада арзонга тушганими?» деган саволига шундай жавоб берди.

Йўқ, картошканинг баҳоси бизга сиз ўйлаганчалик

натида 200 га яқин ишчи ва хизматчи меҳнат қилади. Бу ердаги учта оғирхона асосан ёз ойларида таъмир-таъбирлар бўлар. Лекин ўтган ҳафтадан бошлаб биз ҳам картошка баҳосини 560 сўмга кўтарингиз, мажбур бўлдик. Пивё килограмми эса ҳозир 320 сўмдан сотилипти. Ҳар қалай наватдаги нарх-навоингиз кўтарилиши бирлашмамизга ҳам ўз таъсирини кўрсатди. Лекин маҳсулотларимиз сифатли ва бозор нархидан анча арзонлиги тўғрисида ҳаридор-гирингизни йўқотмаяпти.

Шу кунги биз бирлашманинг базис қўмбинларида, туманлардаги савдо дўконларида бўлиб, у ердаги аҳвол билан яқиндан танишдик.

Бирлашманинг Кўча Оқ-тепасига жойлашган 1-қўмбин

ган улгуржи чакана мева-сабзавот қорхоналари дўконларида бўлганимизда бу жойларда маҳсулотлар савдоси тизим борайтганлигини тўғрисида бўлди. Ҳаридорлар айниқса картошка ва пивёнинг сифатлигидан мамнун бўлишди.

— Очиги, савзавот дўконларида бунақа сара картошка ва пивёни ҳам учратардик, — дейди ишчи Зухра Қодирова сотиб олган маҳсулотларини кўз-кўз қилиб.

— Яна нархи бозориникидан тенг бараварига арзонлигини айтмайсизми, — дея сўзбатга қўшилди миждо Вохид Соҳибов.

Савдо дўконларидан қайтар эканмиз, бирлашма бошлиғи Салоҳиддин Шаҳобов бизга шундай дейди:

— Асосий мақсадимиз аҳолини арзон ҳам сифатли савзавот маҳсулотларига бўлган талабини қондириш. Яна бир нарсани айтишга тўғри келади. Ҳозирги со-вўқ қишларда нарх-наво сал кўтарилиши ёки баъзи бир маҳсулотларнинг бироз тан-қис бўлиб қолиши билан қў-чилик ташвишга тушадиган бўлиб қолган. Савзавот маҳсулотлари юзасидан бундай ҳолатга ўрин йўқ. Чунки биз қиш тайёргарлигини оқиндан кўриб қўйганимиз. Ҳаммаҳарларимизни ишон-тириштириш айтиш оламани, картошка ва пивё таъминоти масаласида мутлақо узилиш бўлмайди.

Маҳмуд ОРИПОВ. СУРАТЛАРДА: қишда ҳам бағдодлик. Бирлашманинг Мустақиллик майдони метро станцияси яқинида жойлашган Собир Раҳимов, Мирзо Улуғбек туманларидаги улгуржи чакана мева-сабзавот қорхоналарида қишдаги дўконлардан истеҳсол маҳсулотларини топа оласиз.

Холмат Мирзакаримов суратлари.

«СЎМ-КУПОН»НИНГ ҚЎВВАТИ ОШМОҚДА, БУНГА ШУБҲА БЎЛИШИ МУМКИН ЭМАС

Республикада миллий валютага ўтish йўлидаги бир одам сар қўпроқ бўлди. Республика раҳбариятининг бу тадбири ҳам асосли, ҳам зарур эканини вақт кўрсатди. Мазкур ўтish даврида кўпгина қийинчиликлар пайдо бўлмоқда. Бундай бўлиши табиий ҳолдир. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Исмоил Каримов Амирига қилган сафари чоғида журналистлар билан суҳбатда бирорта давлат ўз валютасига ўтаётган пайтда муайян қийинчиликларга дуч келмай қолмаган, деган эди. Ўзбекистоннинг 22 миллион аҳолиси «Сўм-Купон» жорий этилган янги шартларда яшай бошлади. Бу давр нисбатини кўрсатди! Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқаруви-нинг раиси Ф. Муллахонов ана шу ва бошқа савол-ларга жавоб қайтарди.

— Файзулла Мақсуджонович, «Сўм-Купон» жорий этилганидан сўнг республикадаги иқтисодий вазият қандайдир ҳам сизга яхшироқ маълум. Бу вазиятни сиз қандай баҳолайсиз?

— «Сўм-Купон»лар жорий этилган пайтда улар билан бир вақтда 1991 — 1992 йиллар намунасидаги рубллар, шунингдек, 1993 йилги пуллар муомалада бўлди. Беш минг ва ўн минг сўмлик, кейинчалик эса қийматли бўлган пулларнинг муомалаларини қишлоқлик қўнуни ва зарур тадбир кўришнинг эҳтисоти ўтish керак. Ақс ҳолда «Сўм-Купон» оқиб бўлиб қўлар эди. Дастлабки кунларда аҳолининг асосий қўчилиги оралиқ миллий валютага ишонч билан қараб, эски пуллардан қўтилишга ҳаракат қилганини кўрсатди.

16 декабрдан бошлаб эса, яъни 50 ва 100 рублик пуллар республикада муомаладан чиқарилиши билан сўнг «Сўм-Купон» Ўзбекистон ҳудудида чинакам қўнуни тўлов воситаси бўлиб қолди. Хуллас, оралиқ валюта етарли даражада «қўмоқда» дейиш учун ҳақма асослар бор.

Бирок бу — дастлабки босқичдир. Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Пул муомаласини тартибга солишнинг афвир чоралари ҳақида»ги қароридан Россия банкнинг 1993 йил намунасидаги барча қийматли пулларни оқиб-оқибат маҳсулотларини сотиш чоғида бугундан бошлаб қабул қилинмаслиги ёзиб қўйилган. Оқиб-оқибат маҳсулотлари фақат «Сўм-Купон»га сотилади. Демак, вақти келиб «Сўм-Купон» Ўзбекистон ҳудудидаги асосий ва бирдан-бир тўлов воситаси бўлиб қолди.

— Ўтган вақт яна бир галати ҳодисаки намойиш қилди, яъни республика аҳолисининг муайян қисми Россия рубллари билан қўлида сақлашга ҳаракат қилмоқда, шу йўл билан «Сўм-Купон»га ишончсизлик билдирилмоқда. Бирок Россиянинг ўзи ҳам янги пулга ўтмоқчи бўлаётгани маълум. Россия рубллари билан қўлида одамларнинг ҳоли не кечади?

— Аниқ айтишнинг мумкин: бу пуллар қўйиб кетилди. Ана шундай ёндашувлар тўғрисида гапирадиган бўлсам, бунинг сабаби битта — у ҳам бўлса, эски оқадир. Бу фуқаролар: Россия валютаси кўчилири, эртага нима бўлиши номаълум, балки Ўзбекистон рубли зонасига қайтар, деб ўйлаётган бўлса керак. Ўшамга ишонинг, бу фикр мутлақо ҳаттодир.

Республика ҳукумати ва Марказий банк ҳозирги босқичда оралиқ валютани

билангина олишлари мумкин. — Нима бўлганда ҳам, ҳозир биз ўтish даврида яшаймиз. Бундай даврда валюта «қайғов» бозорлари қўпаяди. Бундай бозорларни саррофлар босиб кетади. Бунинг устига, сохта пуллар алмаштирилади. Бизда ҳам шундай ҳол юз бермоқда. Бундай ҳолларга қарши курашнинг самарали усуллари борми?

— Ҳақиқатан ҳам пул муомаласи соҳасида ҳозир қийин вазият ҳужудда келган. Бу вазият МДХдаги бир қанча мамлакатлар ўз валютасини жорий этиш билан боғлиқ. Фуқароларимизнинг мутлақ қўчилиги бу пулларни кўрган эмас, пул қўзғи, ундаги ёзув, суратлар ҳусусиятини билмайди. Бу эса сохта пул ясовчилар ва тоғламачиларга қўл келади. Тошкентда, Андижон, Қизилқо, Наманган вилоятларида Россиянинг 50 минг рубль қийматли сохта пулларини сотиш ҳоллари аниқланди. Республикада пулга алмаштириш пунктлари ташкил этилмоқда. Улар сохта пулларни аниқлайдиган замонавий асбоблар билан йиқитилган.

— «Сўм-Купон»ни Россия пулига ва ўрнини муомаладаги валютага алмаштиришга қим ҳақли, бунинг учун қандай ҳужжат тақдим этиш керак?

— Пул алмаштириладиган доимий, муваққат ва кўчма пунктлар ташкил этилган. Улар Марказий банкнинг вилоят ва туман бўлиmlари ҳузурида, меҳмонхоналарда кўн бўлиш йўлига турибди. Аэропорт, вокзаллардаги пул алмаштириш пунктлари самолёт ва поездлар келган пайтда ишлайди. Улар Россия рубллари ва бошқа давлатлар валютасини Марказий банк белгиланган қиймат асосида муваффақиятли қабул қилиб олаётганини таъкидлаб ўтмоқчиман. Бир «Сўм-Купон» бир рублга тенгдир. Бизнинг 1150 сўм оралиқ пулимиз АҚШнинг бир долларига тенг.

Ҳозир пул алмаштириш пунктлари валютага муҳтож бўлган ишчиларга ўз алмаштириш фонди (харид қилиш ҳақими) доирасида валюта сотмоқда. Бунинг учун пул алмаштириш пунктга муружаат қилган фуқаро ёнида тегишли ҳужжат, яъни телеграмма, самолёт ёки темир йўл чиптаси бўлиши керак.

— Қўнгина савноат қорхоналари Россия билан мутахассис боғлиқ, улар бутловчи материалларни ва хомашини Россиядан олишди. Винобарин ҳозирги иқтисодий вазиятда улар рубласиз иш қилишга оқинайдилар. МДХ мамлакатлари билан пулга пулсиз ҳисоб-китоб қилиш соҳасидаги ишлар қандай ахлоқда?

— Умумий оборотда нақдсиз пулнинг салмоғи деярли 80 фоизни ташкил этади. Ҳар бир республика Марказий банкнинг аъзолиги ҳисоб дафтарлари очилган бўлиб, республика маҳаллий валютасида ишлаб топган маблағи шу ҳисобга ўтказилади. Бизда ҳам шундай тартиб мавжуд. Давлат ишлаб топган пул-га зан учун зарур молларни харид қилади. Лекин сўнгги вақтда бошқа мамлакатларда савноат қорхоналари, савдо уйлари, бошқа

иқтисодий тузилмалар ҳам аъзолиги ҳисоб дафтарчалари оча бошладилар.

— Файзулла Мақсуджонович, республика ҳукумати на Марказий банк «Сўм-Купон»ни ва бўлажақ миллий валютани мустақамлаш учун нима қилимоқда?

— Бу саволга аниқ жавоб бериш қийин. Ҳаётнинг ўзи Ўзбекистон ва унинг молиявий ташкилотлари кредит-молия муносабатлари халқаро тизимга қўшилишига таъқоз эди. Ҳозир Ўзбекистон қўнгина етакчи молиявий ташкилотларнинг тула ҳуқуқли аъзосидир. Республикада халқаро валюта жамғармасининг, жаҳон таъмирлаш ва ривожланиш банкнинг ваколатхоналари бор. Ҳозир Осиё Тараққиёт банкига аъзо бўлишга тайёргарлик кўрмоқдамиз.

Бунинг учун бизда ҳамма имкониятлар мавжуд. Ўзбекистон қўндрати иқтисодий салоҳияти эга. Ёш мустиқил давлатимиз табиий газ захиралари жиҳатидан жаҳонда дастлабки ўринларда берида, пахта етиштиришда — тўғрисида, уран қазиб чиқаришда — етиштиришда, нефть қазиб чиқаришда — етиштиришда, турини айтиш қийин. Ўзбекистон олтин қазиб олиш жиҳатидан жаҳонда саккизинчи ўринда туради. Қийматли металлларнинг аниқланган захираларини давлатимиз учун катта истисқоблар очиб бермоқда.

Яна бир мисол келтирайман, Ҳозир бизда хорижий сармоя иштирокидидаги туқиз юздан ортиқ қорхона ишлаб турибди. Улар 100 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаради. Бироз вақт ўтгач, бу қорхоналар самара бера бошлайди, қўшма қорхоналарнинг самарасини Ўзбекистоннинг ҳар бир фуқароси сезади.

Жаҳон таъмирбаси бирон-та давлат ҳам ўз валютасига ўтаётганда қийинчиликлардан ҳоли бўлмаслигини кўрсатмоқда. Шу ўринда яна бир мисол келтирмоқчиман. Германия Федератив Республикаси, Франция ва Япония ўз пулини ўрнини муомаладаги валютага алмаштириш учун ўн беш йилдан йигирма йилгача вақт кетган. Айни шу вақт ичида мазкур мамлакатларда кўп уқадли, рақобатга бардош бера оладиган иқтисодий тартиб барпо этилди.

Бунга эришиш учун ҳар ким ўз миллий валютасига ҳурмат билан қарамоқчи керак. Ишонганимиз, «Сўм-Купон» ҳурматга лойиқдир! Сизга маълумки, миллий валютасига ўтish республика-миз учун мажбурий чора бўлди. Лекин бу ишга биз дадил киришдик. Ҳозир эса, ўша Россиянинг Марказий банки, халқаро мутахассислар ҳам «сакраш» ва «фалж қилиб даволаш»га асосланган бизнинг молиявий савноатимиз тўғрисидаги эътироф этишмоқда.

Бир неча кун муқаддам республика газеталарида бирда олис қишлоқдаги бир деҳқоннинг мактубини ўқидим. У ҳамма тушунадиган содда тил билан миллий валюта ҳар бир мустиқил давлатнинг болиғидир, деб ёзибди. Вақти келиб, иқтисодийлик барбардор тус олади, пулмиз ҳам муносоиб харид қўнватига эга бўлади.

Л. ЛЕВИН, ЎзА мухбири.

«СЎМ-КУПОН»ЛАР ҚАЕРДА АЛМАШТИРИЛАДИ?

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг «Сўм-Купон»нинг расмий қиймати Россия рублига нисбатан 1:1 ва АҚШ долларига нисбатан 1150:1 қилиб белгиланган ҳақида хабари аҳолида қизиқиш уюғтди: «Сўм-Купон»ларни қаерда алмаштириш мумкин! — деган саволлар берилмоқда.

Мухбир саволларига Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқаруви раисининг ўринбосари А. Эрдонев жавоб беради.

— Алқул Ҳалимович, одамларнинг асосан республика ҳудудида амал қилган пул алмаштириш пунктлари тизим ҳақидаги маълумот қизиқтирмоқда.

— Ҳозир Ўзбекистонда доимий, муваққат ва кўчма пул алмаштириш пунктлари ишлаб турибди. Марказий банкнинг барча вилоят ва туман бўлиmlари ҳузурида доимий пул алмаштириш пунктлари мавжуд. Бундай пунктларнинг бир қисми катта меҳмонхоналарда, вокзалларда, Тошкент, Ўрган, Самарқанд автостанцияларида ва аэропортларда, яъни четдан келиб, валюта алмаштиришга муҳтож бўлган одамлар кўп тушадиган жойларда очилган.

Муваққат пунктлар бозорларда, шунингдек, аэропортларда ҳамда вокзалларда бевосита поезд ёки самолёт келишидан олдин очилади. Шу мақсад учун Марказий банк махсус қўшма қўндрати мавжуд. Бу машиналар соҳта пулларни аниқлайдиган зарур асбоблар ва қўндратлар билан таъминланган. Самарқанд, Бухоро ва Тошкент шаҳарларида ҳар кун жаҳоннинг ҳамма томонидан жуда кўп хорижий меҳмонлар келиб туради. Бу шаҳарларда иқтисодий, сурхондор ва Хоразм вилоятларида биттадан машинада бориб пул алмаштирадиган кўчма пункт ташкил этилган.

— Республикада (ЎзА).

БИЛИМ ВА МАҲОРАТ МАСКАНИ

ЖАҲОН банкнинг Иқтисодий ривожлантириш институтини доирасида иқтисодий фан иқтисодий таъминотида қаратилган илмий тадбирлар ҳам тез-тез ўтказилмоқда. Айниқса, иқтисодий фан олимлари билан ишлашга эътибор қўйилди. Эндиликда олий ўқув юрти мустиқил ўзбек дидари илмий кадрлари камолотини қўзғаб, уларни махсус курсларга тақдир қилмоқда. Иқтисодий фан олимлар талов асосида бу курсларга қабул этилаётгани муҳимдир. Яқинда шу талаб асосида тест синовлари ўтказилиб ёш тадриқотчилар билан ва маҳоратига ҳолисо баҳо берилди.

Тал шунданки, иқтисодий ривожлантириш институтида малака ошириш учун бир гуруҳ умидли ёшлар тақдир қилинган эди. Бу илмий сафарга — Вашингтонга бо-

ТИЖОРАТ ЖАБРААРИ ВА ЭЪОЛАЛАР

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ЭСТРАДАСИ

ТУРКИСТОН САРОЙИДА

24 ДЕКАБРЬ СОАТ 18.00 ДА

25, 26 ДЕКАБРЬ СОАТ 15 ВА 18.00 ДА

«ОБИД—А» ТЕАТРИ

НАМОЙИШ ЭТАДИ

«ЯНА УША МАРИЯ

Е К И

ТЕЛЕВИЗОР ЎЧИРИШНИ УНУТМАНГ»

КАТНАШАДИЛАР:

ОВИД АСОМОВ, БОТИР МУҲАММАДЖУБАЕВ, СОВИТ АСОМОВ, ЎТКИР МУҲАММАДЖУБАЕВ, ШУ-КУРУЛЛО ИСРОЙЛОВ;

ҚЎШИҚЛАРНИ

Ботир Зокиров номин эстрада қўшиқчилари таловини голиби

АЗИМ МУЛЛАХОНОВ

ИЖРО ЭТАДИ

Саҳналаштирувчи режиссёрлар: Валентин ПИМ-ШТЕЙН ва Ботир МУҲАММАДЖУБАЕВ. Театрнинг бадий раҳбари — Обид АСОМОВ. Чиялалар ТУРКИСТОН саройи кассаларида сотил-моқда.

Телефонлар: 34-99-45, 44-65-92.

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИДАН ИМТИЕЗЛИ

РАВИШДА ФОЙДАЛАНДИГАН

ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

1993 ЙИЛ 1 ДЕКАБРДАН

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИНИНГ

ИМТИЕЗЛИ ТАРИФИ

БЎНИЧА

НОРМА БЕЛГИЛАНДИ

Бу тадбир электр энергиясидан тежамли фойдаланишни кучайти-риш ҳамда республикадаги келти-рилатган йилги нархнинг қимматлашганлиги тўғрисида қў-ланади.

Ҳамма тоифадаги имтиёзчилар учун

БИР ОЙЛИК НОРМА

110 КВТ-СОАТ ҚИЛИБ

БЕЛГИЛАНДИ.

БЕЛГИЛАНГАН НОРМАДАН

ОРТИГИГА ТЎЛИҚ ТАРИФ БУ-

НИЧА ҲАҚ ТЎЛНАДИ.

ЭЛЕКТР ҲАҚИНИ ТЎЛАШДА КВИТАНЦИЯНИ

ТЎЛДИРИШ НАМУНАСИ.

3 6 1 2 0 4

ТАШҚИРПЭС ЭНЕРГОСВЫТ	ТАШҚИРПЭС ЭНЕРГОСВЫТ
ТАШ. ГОРОДСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ ПРОМ. СТРОИТЕЛЬСТВА Р. С. 0002218008	ТАШ. ГОРОДСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ ПРОМ. СТРОИТЕЛЬСТВА Р. С. 0002218008
ЛИКЕВОН СІЗ	ЛИКЕВОН СІЗ
Ф. И. О. <i>Мирзаев А. Р.</i>	Ф. И. О. <i>Мирзаев А. Р.</i>
Адрес <i>У. 100/1</i>	Адрес <i>У. 100/1</i>
Тарх. 8 к. ват-ч	Дата
Показание с-на до <i>14</i>	Показ. с-на <i>1300</i>
Показание с-на от <i>1</i>	<i>100</i>
Разность ват/час	<i>200</i>
Сумма <i>50% 100/12 = 230</i>	
Пени <i>100% 90/14 = 360</i>	
Общая сумма	<i>590</i>

ТОШКЕНТ ШАҲАР ЭЛЕКТР ТАРМОҚ-ЛАРИ ҚОРХОНАСИ «ЭНЕРГОСБИТ»

«ИВЕРСОН» ДЎКОНЛАРИ

ЯНГИ ЙИЛ АРАФАСИДА

БОЯ АССОРТИМЕНТДА

ЯНГИ МОЛЛАР

САВДОСИНИ ЎТКАЗАДИ

Озиқ-овқат маҳсулотлари,

Европа таниқли фирмалари-

нинг алкоғолли ва алкоғолсиз

ичимликлари, гушт ва кол-

баса маҳсулотлари, мол ва

ўсимлик мойи, болалар овқати,

печенье, конфет, шоколад,

кофе, чай, арақ, коньяк, шам-

панское, пиво, шарбатлар ва

бошқа кўп нарсалар.

ФАҚАТ БИЗДА

Болалар ва катталар учун

янги йил байрам тўпламлари.

ФАҚАТ БИЗДА

«Мартини» ва бошқа ичим-

ликлар ҳамда хуштаъм маҳ-

сулотлар

ЯНГИ ЙИЛГА ЗУР

СОВГА

Аёлларнинг сўнгги модада,

юқори сифатли қилиб тикла-

ган жун костюмлари ва кўй-

лаклар.

УЛГУРЖИ РАВИШДА МОЛ

ХАРИД ҚИЛАДИГАНЛАРГА

- АЖДОДЛАР ТИЛИ-ДА ДОСТОН АЕЛ
- КОИНОТДА КҮП-ДИР ЖУДА СИР
- ҲУНАРИ БОР ХОР БҮЛМАС
- ТУЯНИ ЕНГАН ОЛМАХОН

• Мозийна бир назар

Ғуломхон ҒАҒУРОВ

КЎҲНА ТУРОН

(Тарихий лавҳалар)

МАССАГЕТЛАР МАЛИКАСИ

КАЙХИСРАВНИНГ Турон заминига ҳужуми ҳақида тарихий ва адабий асарларда ажойиб ҳикоялар ёзиб қолдирилган. Эрон подшоҳининг Бохтар замин, Хувайразм, Сўд ва кўчманчи скифлар юртининг бир қисмини босиб олиши ва жангларнинг бирда ҳалок бўлиши (эр. ав. 529) бу ўлкаларда яшовчи қабила на элатларнинг турмуш тарзлари, урф-одатлари ҳақида юнон муаррихи Херодот «Түққиз китоби тарих» асарининг «Кирнинг массагетларга қарши юриши» бобида ҳикоя қилинади. Юнон муаррихи келтирган қайда ва савалар аниқлиги жиҳатдан аҳамиятлидир. Кайхисрав билан бўлган жангда массагетлар маликаси Тумарис ғалабаси, шохнинг «қонга тўйдирилиши» воқеасини Херодот бундай тасвирлайди: «Босқинчилик урушларида доимо ғалабаларга эришиб келган, ўз кучи ва омадига қаттиқ ишонган Кайхисрав Аракс (Амударё) соҳилида пайдо бўлиб массагетлар ерига ҳужумга ўтди. Кайхисрав Тумарисга нома юбориб, уни хотиликка олмоқ ниятини билдиради. Элчиларини совчи деб атайдн».

Кайхисравнинг босқинчилик ниятини «қоса тағида ним қоса» борлигини пайқаган Тумарис элчи — совчиларга рад жавобини беради. Унга нома ёзиб, уруш бошламасликка, тинч-тотув яшашга ундайди. Агар подшоҳ босқинчилик ниятидан қайтмаса, дарёнинг икки соҳилига исталган томонга уч кунлик йўл юриб, кейин жанг қилишга чакирлади». «Эй шох, қилаётган ишининг тўхтати! Ҳали сен бошлаган ишининг қандай тугашини билмайсанки! Қўй, сен ўз юртингда подшоҳлик қилар, бизни ҳам ўз ҳолимига қўй. Лекин сен бунга кўнмайдиган кўрмасан. Агар сен биз билан куч синашмоқчи бўлсан, у ҳолда марҳамат, кўпчилар кўриб овера бўлма, биз дарёдан уч кунлик йўл нарига кетамиз, шунда сен бизнинг еримизга ўт ёки ўз юртингда учрашишни истасан, шунча қил».

Кайхисрав (Кир) Тумариснинг бу таклифини эшитган, барча аъён-киромларини тўплаб, маслаҳат сўрайди. Аъёнлар Тумариснинг чекинишни — душман томонга уч кун юришни лозим қўрадилар. Шунда Крез исми эл некса маслаҳатчи шохга бошқача ҳийлаи ўргатади: «Эй шох! Агар сен ўз қўшинингн ўлмасан деб ўйласан, унда ўз фикрини айтман. Агар сен уларнинг инсон эканликларини ва инсон тақдири доимо бир хил бўлармаслигини билсанг, у ҳолда қўлоқ сол. Агар биз душмани ўз еримизга ўтказасан, енгилсак, подшоҳлигиндан батамом айрилсан, Чунки ғолиб чиққан душман мамлакат ичкарига томон интилади. Агар душман ерига ўтиб, ғалаба қилсанг, олдинга интилсан, лекин уларни ҳамма ерда таъбиб қилиш даражасида энга олмайсан. Хотин кишидан енгилсан чидаб бўлмас номус бўлади. Шунинг учун биз яхшии Тумарис чекиниб қолдирган ерга бормайлик-да уни енгилга ҳаракат қилайлик. Менимча, массагетлар эронийлар ноз-неъматининг лаъзатини билшмайди. Шунинг учун биз шаробларни аямасдан, моллар сўйдириб катта зиёфат тайёрлайлик-да, яроқсиз аскарлардан бир қисмини қолдириб орқага қайтайлик. Сўнг ўзимизни ғалаба билан шарафлайлик».

Бу маслаҳат Кайхисравга маънуул тушди. У Тумарисдан чекинишни сўрайди. Тумарис ҳалқи ва лашкари билан уч кунлик йўл масофасида орқага чекинади. Кайхисрав маслаҳатчи Крез билан, ўгли Камбани ҳузурига чорлаб, ўзига агар урушдан қайтмасам Крез маслаҳатчи билан шохлик қилгин, дейди ва уларни Эронга жўнатади, ўзи лашкари билан дарёдан ўтади.

Жанг бўладиган кун тонотарида туш кўради. Тушда Дорон Осиё ва Европа устида икки қанотини ёйган ҳолда қўради. Ўз омадига янада ишонган Кайхисрав массагетлар юртида бир кунлик йўл масофасини босиб тўхтади. Чо-дирлар кўридиб турли таомлар, май, шарбатлар тайёрлаб, жангчиларнинг оз қисмини қолдириб, ўзи чекинади. Тумариснинг ёлғиз ўгли Спарганс лашка-рлари билан ёғини енгадилар.

Бу маслаҳат Кайхисравга маънуул тушди. У Тумарисдан чекинишни сўрайди. Тумарис ҳалқи ва лашкари билан уч кунлик йўл масофасида орқага чекинади. Кайхисрав маслаҳатчи Крез билан, ўгли Камбани ҳузурига чорлаб, ўзига агар урушдан қайтмасам Крез маслаҳатчи билан шохлик қилгин, дейди ва уларни Эронга жўнатади, ўзи лашкари билан дарёдан ўтади.

Жанг бўладиган кун тонотарида туш кўради. Тушда Дорон Осиё ва Европа устида икки қанотини ёйган ҳолда қўради. Ўз омадига янада ишонган Кайхисрав массагетлар юртида бир кунлик йўл масофасини босиб тўхтади. Чо-дирлар кўридиб турли таомлар, май, шарбатлар тайёрлаб, жангчиларнинг оз қисмини қолдириб, ўзи чекинади. Тумариснинг ёлғиз ўгли Спарганс лашка-рлари билан ёғини енгадилар.

Ғалаба нашидасида бу душманларнинг ҳийласи эканини билмай қўшинга дастурхондан тамадди қилишни буюради. Спарганс маст ҳолда ухлаб қолади. Хуфиядиги Кир лашкари билан қай-тиб келиб, уйқудани навкарларни ва Спаргансини асир олади. Воқеадан ха-бар топган Тумарис хабарчи орқали Кирга «Қонхўр Кир! Жасоратин билан мағрурланма! Маккорлик билан ўлимни енгилан. Ҳалок жангда енгилардинг. Менинг маслаҳатимга қўн, ўзини омон қайтар. Яхшиликча ерларимдан кет... Йўқса тангримиз Кўш ҳақиқи ҳурмати қасамд этман. Ўз юртинга ўзининг тўғриданман маъмунида илҳа юборди. Кайхисрав маликанинг сузарига зарра-ча аҳамият бермади. Қайри тарқалган ўзини душман исқиясидеда асир кўрган Спарганс ўз жонига қасд қилади.

ЯНГИ ишга қабул қили-наётганда нималарга эъти-бор бериш керак? Аслида ишга қабул қилиш шахсий варақани тўлдиришдан бош-ланади. Демак, бошланиш тартибли, билимдон, ҳуши-хат бўлиш шарт. Америка-лик мутахассис Н. Бэстер-нинг кўрсатмаларига ама-л қиладиган бўлсак, қуйида-гиларга эътибор беришга тў-ғри келади:

● Мабодо бирон-бир са-вол ахборот тарзда бўлса сиз уни ошкор қилишни ис-тамасангиз (масалан, судла-навларингиз) ҳам албатта ёзинг. Унутманг, сиз уни атайлаб ёзмаганингизда ҳам текшириш қийин эмас.

● Шахсий варақага имко-ни борица касбингиз, мала-кангиз, компьютер, факслар-дан фойдалана олишингиз ҳақидаги қимматли маълу-мотларни ҳам ёзинг.

● Шахсий варақанингни ўқиб, сизни ишга қабул қи-лаётган ташкилот қизиқи-ш қолса унда суҳбатга тайёр-ланинг. Суҳбатда оладиган маошингиз эмас, ишга қира-ётган муассасанинг истиқбо-ли, юксалиши, яхши томон-лари диққат марказингизда бўлсин.

● Ишга қабул қилинаёт-ган мутахассиснинг имкони-ятлари қанча юқори бўлса, ташкилотнинг унга қизиқи-ши шунча кучли бўлади. Қуйи-да суҳбатда алоқадор бўл-ган саволлар бериляптики, уларга батафсил жавоб бер-сангиз яхши бўлади:

— Ишга жойлашганда корхонангизда сизнинг маъ-лумотингиз ва касб-тажри-бангизнинг қандай алоқаси бор?

— Нима учун айнаи шу касбда ишлашни истаясиз?

— Ушбу корхона ва ўз мутахассислигингиз ҳақида нималарни биласиз?

Иш жойингизда мабо-до ноқулай вазият юзага келиб қолса нима қиласиз? Сизнинг кучли ва ожиз томонларингиз нимада? Ҳаммадан ҳам қандай юмуш бажаришни яхши (ёки ёмон) кўрасиз? Қандай ютуқлар сизни қаноатлантиради? Сизга савол бериш, сиз-нинг эса қаноатлантирарли жавоб беришингиз тугаган-да, ташкилот раҳбарига са-вол билан мурожаат қили-шингизга имкон тўғилади (ёки ўзингиз илтимос қи-лишингиз мумкин). Бундай пайтда қуйидагиларга эъти-бор бериш!

— Иш куним қандай таш-кил этилади?

— Бевоисита бошлиғим ким?

— Менга ҳам бўйсунди-ганлар борми? Улар билан учрашсам бўладими?

— Мутахассисга қандай тайёргарлик ва таълим дастурга ҳавола қилинади? Ҳиз-мат ва касб маҳоратини ўси-ришда қандай имкониятлар бор?

— Аввал шу ўринда иш-лаган ишчи нега бўшаб кет-ган? Ҳозир нима билан шу-ғулланади? Иш ҳақи билан сизга иш жойи тавсия қилингандан кейингизга қизиқишингиз мум-кин. Энг муҳими қайси ташкилот бўлмасин, унинг остонасидан: «Мен шу ерда ишлаб маош оламан, куним ўтса бўлди», деб эмас, бал-ки, «Шу ишхона ҳаётимнинг ажралмас бўлаги бўлади, мен унга, у менга сув ва ҳаводек заруримиз» деб қа-дам қўйинг. Чунки чин дил-дан ҳалол, таъмагириликсиз меҳнат эътиборли ютуқлар-нинг асосий гаровидир.

Ғолиб МИРЗО тайёрлади.

* Хорижликлар тажрибаси ИШГА ЖОЙЛАШМОҚЧИ БЎЛСАНГИЗ...

● Шахсий варақани ола-ётганингизда илҳом бўлса икки нусха сўранг. Агар илҳом бўлмаса қўлингизда-ги варақингиз бир-икки нус-хада ксерокопия қилдириб оли-нг. Улар сизга қоралама вақфасини ўтади. Шунда шахсий варақингиз асл нус-хасининг ҳатосиз ва чиройли бўлишини таъминлайсиз.

● Илҳом бўлса уни ёзув ма-шинкасида кўчиртсангиз мақсада мувофиқ бўлади.

● Шахсий варақанингни би-ронга бандини ҳам тўлди-масдан қолдирманг. Мабодо варақадан саволларнинг сизга алоқаси бўлмаса ҳам «йўқ», «бўлмаган», «алоқаси йўқ» каби сўзларни ёзиб қўйинг. Бу сизнинг тартибли эканли-гингизни, атайлаб ёки уни-тиб биронга саволи ташлаб кетмаганингизни кўрсата-ди.

● Шахсий варақанингни ўқиб, сизни ишга қабул қи-лаётган ташкилот қизиқи-ш қолса унда суҳбатга тайёр-ланинг. Суҳбатда оладиган маошингиз эмас, ишга қира-ётган муассасанинг истиқбо-ли, юксалиши, яхши томон-лари диққат марказингизда бўлсин.

● Ишга қабул қилинаёт-ган мутахассиснинг имкони-ятлари қанча юқори бўлса, ташкилотнинг унга қизиқи-ши шунча кучли бўлади. Қуйи-да суҳбатда алоқадор бўл-ган саволлар бериляптики, уларга батафсил жавоб бер-сангиз яхши бўлади:

— Ишга жойлашганда корхонангизда сизнинг маъ-лумотингиз ва касб-тажри-бангизнинг қандай алоқаси бор?

— Нима учун айнаи шу касбда ишлашни истаясиз?

— Ушбу корхона ва ўз мутахассислигингиз ҳақида нималарни биласиз?

Иш жойингизда мабо-до ноқулай вазият юзага келиб қолса нима қиласиз? Сизнинг кучли ва ожиз томонларингиз нимада? Ҳаммадан ҳам қандай юмуш бажаришни яхши (ёки ёмон) кўрасиз? Қандай ютуқлар сизни қаноатлантиради? Сизга савол бериш, сиз-нинг эса қаноатлантирарли жавоб беришингиз тугаган-да, ташкилот раҳбарига са-вол билан мурожаат қили-шингизга имкон тўғилади (ёки ўзингиз илтимос қи-лишингиз мумкин). Бундай пайтда қуйидагиларга эъти-бор бериш!

— Иш куним қандай таш-кил этилади?

— Бевоисита бошлиғим ким?

— Менга ҳам бўйсунди-ганлар борми? Улар билан учрашсам бўладими?

— Мутахассисга қандай тайёргарлик ва таълим дастурга ҳавола қилинади? Ҳиз-мат ва касб маҳоратини ўси-ришда қандай имкониятлар бор?

— Аввал шу ўринда иш-лаган ишчи нега бўшаб кет-ган? Ҳозир нима билан шу-ғулланади? Иш ҳақи билан сизга иш жойи тавсия қилингандан кейингизга қизиқишингиз мум-кин. Энг муҳими қайси ташкилот бўлмасин, унинг остонасидан: «Мен шу ерда ишлаб маош оламан, куним ўтса бўлди», деб эмас, бал-ки, «Шу ишхона ҳаётимнинг ажралмас бўлаги бўлади, мен унга, у менга сув ва ҳаводек заруримиз» деб қа-дам қўйинг. Чунки чин дил-дан ҳалол, таъмагириликсиз меҳнат эътиборли ютуқлар-нинг асосий гаровидир.

Ғолиб МИРЗО тайёрлади.

ҚУЁШ

Қуёш ўз йўлида собитдир ҳар он йралайди кезиди осмон. Бу улут ҳикмат биларга ибрат: Нур соч қалбниг, эй азиз инсон! Коинотда, ох, кўпдир жула сир, Оламини кезсан ошиб уммон қир. Вужудимизни қоплар ҳалжон Тарихимизни эсласак бир-бир. Ўрган жўшмоқчи шарқроқ сойдан Ўрган порлашни юлдуздан, ойдан, Чарақлар таратиб заминга зиб Асрлардан бери белгилли жойдан. Исон юлдуз: оқибат, меҳр, Кўргүзас меҳр — ажойиб сеҳр. Юракка тўлса нафисаю намо, Яшас маънос шундаку ахир. Кўшим, чарақла, таратавер нур: Ой юлдуз, фалакада омон бўлиб тур. Офтобек яна, нур соч қалбидан Ташна юракларга ҳузур бер, Темур.

ҚАЙСИ ҲАЙВОН СУВСЭЗЛИККА ЧИДАМЛИ?

ОДАТДА қўшқилик туя дейди. Ши-молий Американинг жанубий-ғарбиди-да чўлларда тош олмаҳон деган ғалати бир ҳайвон яшайди. Жула сергайрат бу жониворни кўрган киши унинг 100 кун давомида бир қўлдам ҳам сув ичмай юра олишга ишонгани келмайди. Ва-ҳоланки сувсэзликка чидамлилиги билан ном чиқарган туя ҳам узоқ билан бир ойда зўрга бардош бера олади.

ЖУН ГАЗЛАМАНИНГ АФЗАЛИГИ

ЖУНДАН тикилган кийимни ички кийим устидан кийиш аллақачон ҳам-мага маънуул бўлган. Жун газламалар-нинг қизиқ ва жула фойдалаи хусусияти шунданки, нам бўлганда ҳам иссиқлик ва ҳаво ўтказиш унча ўагармайди.

ГУЛЧОН ҚАНДАЙ ЧОЙ?

КАДИМГИ рус савдосида хитой бай-ха чойлари гулчой билан тижорат чой-ларига бўлинган. Гулчой деб чой кур-такларининг майда бўланлари ва жула ёш, ҳали тўла очилмаган, пастки томо-

КЕКСА ЮРАК МАВЖЛАРИ

Елғизлик одамга эрур бир қулфат, Эришдир топмасанг ҳаётда улфат. Ҳолингиз биров келиб сўрмаса Боринкини ортиқ азобу даҳшат. Дунёни атама нодон, бевафо. Аввало дунёга қилгил бир вафо. Яхши номинг агар қолмаса, билгил, Ўзингиз қилибсан беадоқ жафо. Адолат тиланг одиллик қилар, Шунда қалб унинг шукўҳга тўлар. Ютқазар давлатга маст бўлган киши, Албатта эл ичра ҳижолат бўлар. Эй Темур, тиланг яхши тилани, Ҳалол меҳнат учун шимар билани. Ватанинг шу боли — юрак сенгиси, Юрт ишқи билан тўлдир юракни.

Темур КАРИМОВ.

* Ҳозиржавоб қурама

ни қумушсимон оқ тукчалар билан қоп-ланган тўқ-ишил рангли баргчалар бил-ан аралашмасидан тайёрланган чойини айтишган.

ПАХТА МОЙНИН МУЗЛАТСА ВУЛАДИМИ?

МУМКИН. Лекин фанат учдан бири қотди. Бу қотган қисмининг қандолатчи-лик корхоналарига олиб келинади. Бу ерда пахта мойидан ҳар хил конфетлар, тортирлар ва пирожиниларнинг устини бе-зайдиган нафис кремлар тайёрлашда иш-латилади.

ШИФОБАХШ ЎСИМЛИК

СОВУНУТ Тошкент, Самарқанд, Фар-ғона, Сурхондарё вилоятларидаги дала-ларда, богларда, адирларда, ариқ бўй-ларида ўсади. Бу шифобахш ўсимлик-нинг ер устини қисмидан тайёрланган дамба халқ табобатида жигар, буйрак-тош, ўпка сили, нафас қисқиш ва тут-қанок касалликларини даволашда иш-латилади. Қуритилмаган гиеҳ ширасини асал билан аралаштириб, қўз гавҳари-нинг хиралашишга (катаракта) даво қилинади.

Саъдулла ШОДИЕВ.

* Наботот оламида

ҚУЁННИНГ БОШИ НЕГА ОҒРИМАЙДИ?

КАРАМНИ сабзавот тури сифатида кенг истеъмол қиламиз. Хўш, унинг бошча сабзавотлардан устун томон-лари, ўзига хос хусусияти нимада? Ғарбда «Қўён бош оғри-ғини билмайди. Чунки у қўп қарам ейди», деган гап бор. Бунинг қанчалик ҳақиқатга яқинлигини билиб олиш учун манбаларга мурожаат қилишнинг ўзи kifioя.

Қадимги римликлар қарам-нинг ҳар қандай касалликига даво бўладиган сирини жу-да яхши билганлар ва тана-га қувват беришини қадр-лаганлар. Эраимиздан аввал-ги VI асрда Пифагор қарам ҳақида «руҳ тегиллигини оширади, инсонга қувонч, кўтаринки кайфият беради», деб ёзган эди. Қадимги Мисрда қарам мазади қай-натманинг энг асосий воси-таси саналиб, дастурхонга тансиқ таом, яъни десерт сифатида тортилган. Руслар-да эса қарамнинг қанча ва

қанақа тури бўлса, қуруқ, қайнатилган, тузланган ка-рамлар энг кўп истеъмол қилинади, севибли сабзавоти ҳисобланади. Шундан бўлса керак руслар қарам ейиш бўйича жаҳонда олдинги ўринларда туради.

Олимларнинг аниқлашича, қарам тана терисини жу-да тиниқ ва силлиқ қилар экан. Москвага келган америкалик косметолог шифокор рус аёл-ларининг рангининг тиниқ-лигига маҳлиб бўлган ва бу қарамни кўп истеъмол қи-лиш натижаси эканлигини

қўллашган.

Қарамнинг яна бир қан-ча фойдали хусусиятлари борки, уларни адоғига етиш қийин. Бир сўз билан айта-диган бўлсак, қарамни кўп-роқ истеъмол қилиш фақат фойдалидир.

Назира СОДИҚОВА.

* Наботот оламида

ҚУЁННИНГ БОШИ НЕГА ОҒРИМАЙДИ?

КАРАМНИ сабзавот тури сифатида кенг истеъмол қиламиз. Хўш, унинг бошча сабзавотлардан устун томон-лари, ўзига хос хусусияти нимада? Ғарбда «Қўён бош оғри-ғини билмайди. Чунки у қўп қарам ейди», деган гап бор. Бунинг қанчалик ҳақиқатга яқинлигини билиб олиш учун манбаларга мурожаат қилишнинг ўзи kifioя.

Қадимги римликлар қарам-нинг ҳар қандай касалликига даво бўладиган сирини жу-да яхши билганлар ва тана-га қувват беришини қадр-лаганлар. Эраимиздан аввал-ги VI асрда Пифагор қарам ҳақида «руҳ тегиллигини оширади, инсонга қувонч, кўтаринки кайфият беради», деб ёзган эди. Қадимги Мисрда қарам мазади қай-натманинг энг асосий воси-таси саналиб, дастурхонга тансиқ таом, яъни десерт сифатида тортилган. Руслар-да эса қарамнинг қанча ва

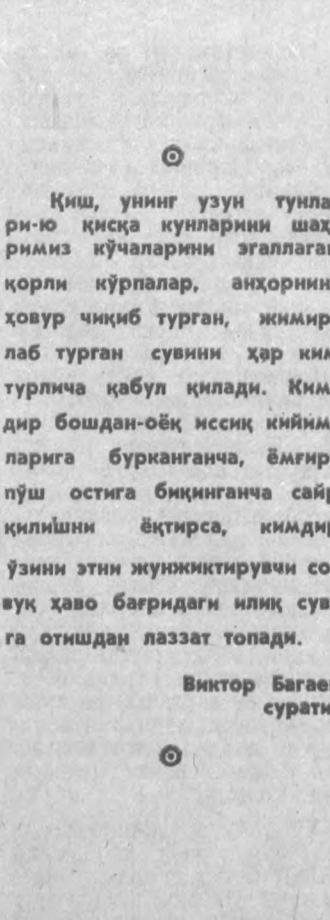
қанақа тури бўлса, қуруқ, қайнатилган, тузланган ка-рамлар энг кўп истеъмол қилинади, севибли сабзавоти ҳисобланади. Шундан бўлса керак руслар қарам ейиш бўйича жаҳонда олдинги ўринларда туради.

Олимларнинг аниқлашича, қарам тана терисини жу-да тиниқ ва силлиқ қилар экан. Москвага келган америкалик косметолог шифокор рус аёл-ларининг рангининг тиниқ-лигига маҳлиб бўлган ва бу қарамни кўп истеъмол қи-лиш натижаси эканлигини

қўллашган.

Қарамнинг яна бир қан-ча фойдали хусусиятлари борки, уларни адоғига етиш қийин. Бир сўз билан айта-диган бўлсак, қарамни кўп-роқ истеъмол қилиш фақат фойдалидир.

Назира СОДИҚОВА.

* Наботот оламида

ҚУЁННИНГ БОШИ НЕГА ОҒРИМАЙДИ?

КАРАМНИ сабзавот тури сифатида кенг истеъмол қиламиз. Хўш, унинг бошча сабзавотлардан устун томон-лари, ўзига хос хусусияти нимада? Ғарбда «Қўён бош оғри-ғини билмайди. Чунки у қўп қарам ейди», деган гап бор. Бунинг қанчалик ҳақиқатга яқинлигини билиб олиш учун манбаларга мурожаат қилишнинг ўзи kifioя.

Қадимги римликлар қарам-нинг ҳар қандай касалликига даво бўладиган сирини жу-да яхши билганлар ва тана-га қувват беришини қадр-лаганлар. Эраимиздан аввал-ги VI асрда Пифагор қарам ҳақида «руҳ тегиллигини оширади, инсонга қувонч, кўтаринки кайфият беради», деб ёзган эди. Қадимги Мисрда қарам мазади қай-натманинг энг асосий воси-таси саналиб, дастурхонга тансиқ таом, яъни десерт сифатида тортилган. Руслар-да эса қарамнинг қанча ва

қанақа тури бўлса, қуруқ, қайнатилган, тузланган ка-рамлар энг кўп истеъмол қилинади, севибли сабзавоти ҳисобланади. Шундан бўлса керак руслар қарам ейиш бўйича жаҳонда олдинги ўринларда туради.

Олимларнинг аниқлашича, қарам тана терисини жу-да тиниқ ва силлиқ қилар экан. Москвага келган америкалик косметолог шифокор рус аёл-ларининг рангининг тиниқ-лигига маҳлиб бўлган ва бу қарамни кўп истеъмол қи-лиш натижаси эканлигини

қўллашган.

Қарамнинг яна бир қан-ча фойдали хусусиятлари борки, уларни адоғига етиш қийин. Бир сўз билан айта-диган бўлсак, қарамни кўп-роқ истеъмол қилиш фақат фойдалидир.

Назира СОДИҚОВА.

«Кичкинтойлар баҳслашганда...»

Равиль Альбеков сурат-лаҳзаси.

* Бу—қизик

териш, совуқ ерларда сақла-масдан, сотишдан олдин этн-лен моддаси билан тезда пишириб олиш имконияти ту-ғилади. — Бу жуда ажойиб, кел-ажаб бор иxtиро, — дейди тажрибанинг илмий раҳбар Атанасиос Теологис.

«Америка» журналидан.

ОЛИМЛАР ВА ПОМИДОРЛАР

ситети билан ҳамкорликда иш олиб бориб помидорнинг тўла пишиб етилиши учун лозим бўлган этилен моддасининг пайдо бўлишини ўзгартирди-лар. Бунда тажриба ўтказила-

диган ўсимликларда ҳосил-терилмай танада қолади ва ўсми бир неча ҳафта давом этади. Бу усулда мевалар охиригача пишмайди, ток, этилен моддаси билан сунъ-

ий ишлов берилмагунча сўлиб ҳам қолмайди. Агар бу усул тижорат то-мондан фойда келтирадиган бўлса, мева ва сабзавотларни тўла пишиб етилмасдан олдин

Ўзбекистон халқ артисти, Маннон Уйғур номли Санъат институти профессори Асад Азимов бутун умрини санъатга бахш этган. Унинг ўзини эмас, овласи, ҳатто, аяло-аждоди ҳам санъатини фидо қилган.

Катта альбомни бир-бир арақ-лаймиз. Турли қиёфа, турли маслак, турли чехралардаги одамлар... Барини бир киши саҳнада акс эттирган. Асад Азимов. Ҳар бир суратни изоҳлаб, сузалайди. Асад ака.

— Мана бу «Марварид изловчилар» операсидан, буниси «Шоир қайи» операсидан. Бу эса «Евгений Онегин»дан. Ленскийни ижро этганман. Бу эса «Бурон»дан. Жура образини яратганман. Мана бу бир гуруҳ санъаткорлардан бири машҳур Галина Вишневская. Буниси эса Павел Лисицкини... Улар ҳам бизнинг Алишер Навоий номли опера ва балет театридаги партиялар ижро этишган. Улар билан ёнма-ён саҳнада бўлганман. — Ўзи сизнинг ҳаётигизни саҳнада тасаввур этиб бўлмас керак. Илк бор саҳнага чиққангизда олти ёнда экансиз чоғи...

— Ҳа, роль ижро этмаганман. Битта-яримта томоша раҳмонининг боласи сифатида саҳнага олиб чиқилганман.

Отам Ўзбекистон халқ артисти Ваҳобжон Азимов Андижон театрининг таъкилотчиларидан бири бўлганлар. 1918—1919 йилларда ўзи каби ишқибозларни йиғиб, текинга томошалар қўйиб юрганлар.

Худди шу йиллари Самарқанддан Шохимардонга Ҳамза давонланган келди. Бекор ўтирмай Наманган, Фаргона, Андижондан истеъдодли, қобилиятли ёшларни излайди. Андижонда «Бой ила хизматчи»ни саҳналаштиради. Ўзи Гофрини, отам Солиҳбойни уйнайди. 1919—1920 йилларда Андижонда ҳам театр тузилади. Отамлар ана шу театрининг фидоиларидан бири бўладилар.

— Уттиничи йилларнинг охирида Олмаотада ҳам яшаган экансизлар чоғи...

— Мабодо, менинг ҳаётимга аввал ҳам қизиқмаганмисиз?

— Йў-е, энди тешикқулоқ бирин-якин эшитганимни айтқолувдим...

— Уша 1936 йиллари отамлар Ҳамза номидаги театрда ишлар эдилар. Қатагон энди уч бериб, аввалдан келатган йиллар экан. Дўстлари отамга: «Ҳаракатингни қил, сенинг ҳам тағинга сув қуйишмоқчи» деб оғохлантиришди. Олмаотага қўчиб кетганмиз. То 1938 йилнинг охиригача ўша ердаги уйғур театрида ишлаган эдилар отам. 1938 йилда эса Андижонга қайтиб келганмиз.

— Кўп жаҳонташгалик насиб этган экан-да... Асл ижодингизни неча ёшнингиздан бошлагансиз ўзи?

— Сухбатни бошлагингиз, бир бошдан сузалаб келаямман. Унча кўп вақтингизни олмаман. Андижон театрида Руқияхон Зоҳидова деган аёл бор эди. Кейинчалик «Меҳнат гули» номли тикув ар-ғинга ишга ўтиб кетувди. Ўша аёл артель қошида бадий ҳаваскорлик тўғрисида тузди. Санъаткорларнинг болаларини ўшанга жалб этди. Аввал фақат қизлардан иборат эди, кейин ўғил болаларни ҳам қабул қила бошладилар. Мен ҳам тўғракача қатнаша бошладим. Шеърлар ижро этардим, чилдирма чалардим.

Тўғракач тез кунда машҳур бўлиб кетди. Бир сафар Усмон Юсупов, Ёлдош Охунбоев, Ҳалима Носирова, Мухиддин Қориев, Тамираҳоним ташриф буюришди «Меҳнат гули»га. Биз концерт қўйиб бердик. Усмон ота биз билан суҳбатлашди. Мухиддин Қориев ва Тамираҳоним «Ғайра-ғайра», «Хили-хили ёрим ўйнасин» қўшиқларини ижро этишди.

— Овозинг анча яхши экан сенинг, — деди Тамираҳоним менига да русча, арманча ашулаларни ўргата бошладилар.

1940 йилда Олимпиада бўлиб ўтди. Ҳали-ҳали эсимда, Тошкентдаги Нафанов номли боғнинг ёнги театрида яқунловчи концертнинг чинакам ошиги бўлган Усмон ота, Абдуҷаббор Абдураҳмонов, Гофур Ғулом, Мақсуд Шайхзода, Ҳамид Олимжонлар ҳам томоша қилишган.

Концертни олиб бораётганман. Бир маҳал пастда ўтирган Усмон ота:

— Товариш Азимов, пожайлуста, ведите по русски, — дедилар қатъий.

Тил билганим, беш-олти хил қўшиқлар айтиб юрганам иш берди. Бир маҳал 9 қиз ижро этишган ларларни эълон қилишмга тўғри келиб қолди. Икки киши ижро этиганини билганман: дўст. Шарта: — Дўст девяти девушек, — деб эълон қилиб юбордим...

Роса кулги бўлганди ўшанда. Эртасига соат 3 да Марказийнинг боғида Усмон ота биз ҳаваскор болаларга зияфат бердилар.

Қилаётган ишларинг қанчалар зўрлигини ўзинлар билмай-сизлар, — деди у киши, — сиз-

1943 йилда ғалаба тарозиси биз томонга оғаболмади, бир қадар енгил тортиди. Андижонда ҳам уйғур мусиқали драма театри очилди. Отам театрга бадий раҳбар бўлдилар. Бино битта. Ҳафтада тўрт марта ўзбекча, уч марта уйғурча томошалар қўйишди.

— Келиноним билан ҳам ўшанда учрашганмисиз?

— Ўша пайтда. Қозғистондан келганди Райхон опангиз. Фамилиялари Иброҳимова. «Париж коммунаси» колхозда механизатор эдилар. Лекин овозлари яхши эди. Бирга роллар ижро этдик. Дастлаб «Лайлихон ва Анорхон» томошаси қўйилганди. Райхон Лайлихонни ижро этарди. «Аршин мол оло»да мен Асқарни, у Гулчехрани ижро этдик. Кейин мен Тоҳир бўлдим, у Зухра бўлди. Сўнгра 1946 йилда у келин, мен кувб бўлдим... Тўйимизни ўтказдик.

— Тоҳир родини уйғурча ижро этиганингизда отагиз билан аразлашиб қолган экансизми?

— Шунанга бўлувди. Бир кун дадамдан: «Мен ҳам Тоҳирни ижро этсам бўладими?» деб сўровдим. «Бўлади, лекин икки-уч йил сабр қилсангиз» дедилар.

Тўсатдан Тоҳир родини ижро этиганимизни келмай қолди. Тўйга кўпроқ борарди-да. То-

лудим. Қўлимда битта халта. Тўғри Қомил Яшинга учрашдим. У пайтда Яшин ака санъат ишлари бошқармаси бошлиғи бўлиб ишларди. Бахтимга Москва консерваториясининг бир профессори Ёш истеъдодларни излаб Ўзбекистонга келган эди. Яшин ака мени унинг хузурига, меҳмонхонага жўнатди. Профессорга икки та ашула айтиб бердим. Овозим унга манзур бўлди. Шундай қилиб 1947 йили Москва қайдасан деб йўлга тушдим. Машҳур профессор Дмитрий Томскийдан сабоқ олдим.

Консерватория қошида опера студияси бор эди. Мен шу ерда «Евгений Онегин»да илк бор Ленскийни ижро этдим. Кейин «Аршин Мол оло»ни саҳналаштирдик. Товфиқ Қўлиев биласизми, томошага кимни олиб келди? Рашид Бейбутовни! У томошадан кейин саҳнага чиқиб мени — Асқарни табриклаган эди ўшанда.

Сўнгра «Еш гвардия» операсини саҳнага олиб чиқдик. Мен Олег Кошевой родини ижро этдим. Томоша илк бор қўйилган кунини Олег Кошевойнинг онаси ҳам ташриф буюрди. Ҳеч эсимдан чиқмайди: мени бағрига босиб, «Олегимга ўхшаб кетдинг», деган эди.

Машҳур Тамираҳонимнинг тавсияси билан ўша йиллари опера санъатининг юлдузи ҳисобланган Иван Семёнович Козловский билан танишдим. Мен унга ўзи ўйнайдиган «Дубровский» операсидан Дубровский арийсини айтиб берган эдим.

— Яхши, овозинг ширали экан-а, — деди у, — менидан қандай ёрдам керак бўлса, тортимай келавар, Фақат менига учрашганингизни домланга ҳам билдириб қўй.

— Навоий номли театрда ўттиз йилдан кўпроқ вақт ишлаган экансизми?

— 1953 йилда консерваторияни тугатдим. Бухарестдаги халқаро ёшлар ва талабаларнинг фестивалида иштирок этдим. Биринчи даражали диплом соҳиб бўлдим. 1953 йилнинг 19 ноябрыда Навоий номли катта академик опера ва балет театрида иш бошладим. Қанчадан-қанча томошаларни саҳналаштирмадик! Қанчада пешона терим томошада саҳнада! Жуфарлик, ёнарлик саҳнада! Саодат Қобулова, Саттор Ярашев, Жамол Низомижонев, Ҳалима Носирова... Саҳнадошларим тилдо одамлар эди.

— Ҳозир унчалик эмас назаримда...

— Гапни қисқа қилай: мен ёшларга жўшқинлик тиламай. Чунки роль ижросини дастлаб ўзи ёшлар керак. Шунданга томошабин қалбига ўт сочди, кейин репертуар миллийлашса қани эди.

Асад Азимов жим қолди. Чамаси педагог сифатида мақтанишга йўналди чоғи. Унинг қўлида таълим олган талабалар орасида 2 нафар халқ артисти, 6 нафар хизмат қўрсатган артист, 5 та турли мукофотлар соҳиб бўлганнинг ўзини Асад аканинг педагогик иқтидоридан дарак бериб турибди. Улар орасида Абдурашид Ёрашев, Зулайхо Бойқонова, Абдушор Салимов, қорақалпоғистонлик Мирзоғул Сафаровлар бор.

Альбом оҳиста арақланади... Асад ака гоҳ қўшади, гоҳ оҳиста сузалайди. Пиёлада чоғ соувиди. Лекин Асад аканинг юраги ўйғон, юраги ёнги. Ёнқ юраклар эса ҳаловат билмайди.

— Ҳаловат нима ўзи! — қулди Асад ака хайрлашаётиб. — Ҳаловат истаган кун ижодкор ахли сўиди девернинг! Шунча гаплашди, лекин ҳали ҳам асосий гапни айтмагандекман...

Яна суҳбат қуриш иштиёқида хайрлашдик.

Темур УБАЙДУЛЛО.

● ЕНИҚ ЮРАК СО-ХИБИ
● СОЧ ВА МУШҚИ
АНБАР
● ИЛОН ЗАҲРИ БОИ-ЛИК МАНБАЙМИ?
● ТЕКИН ТОМОҚ ТЕ-ШИБ ЧИҚАДИ

* Латофат сирлари

МОМОЛАРИМИЗ ҲАМ БИЛИШГАН МЕРОС

Инсон зоти борки, у гўзалликка, чиройга ошўфтадир. Аёллар гўзаллик рамзи ҳисобланади. Аммо табиат яратган ҳар қандай нарса вақт деган улкан уммон ичида чайқалавериб, ўз ибтидоий сифати ва рангини йўқотади. Шунингдек, инсон ҳусни ҳам. Айниқса, қариллиқ шў гўзалликни нисҳаси дегани. Аммо, Абу Али ибн Сино айтганларидек, ёлғиз ўлимга даво йўқ, ҳолос. Шундай экан, қариллиқни, ҳусн йўқолишини ҳам олдин олиш мумкин.

Бир неча минг йиллик ҳаёти давомида инсон ўз тажрибаларидан келиб чиққан ҳолда турли-туман ихтироларни кашф қилди. Аёллар ҳам кашфийчилик бобига салоҳият ва ғайрат қўрсатишди. Улар юз ва таъни чиройли, ораста, тиниқ сақлаб туриш учун табиат неъматларидан фойдаланиб, бир-бирдан шифобахш пардоз ашёларини ўйлаб топишган. Турли-туман ула-элликлар, табиат неъматларидан тайёрланган суртигилар ёрдамида қиз-жувонларимиз гўзал, дилдор санамлардек юрганлар. Ҳатто олтинчи-етмиш ёшдан ошган ҳам ҳуснини йўқотмаган онахонларимиз бор.

Хўш, ҳуснини асрашда, танининг гўзал бўлишида нималар аҳамиятли? Асрлар давомида қўлланяло келинган, яқин-яқингача ҳам онахон-буйвоқларимиз н и г пардоз қўлларидан ардоқсиз сақланган гўзаллик водисига назар ташлабдик. Аёлнинг энг чиройли, гўзал аъзоси, шубҳасиз, кўзидир. Аёл кўзларининг янада шайлош ва мафтункор бўлиши учун, ҳаммага маълум бўлган сурмадан фойдаланилади. Аммо сурмадан бири мушкни абадир. Қадимда Шарқ аёллари бодомнинг бир палласидек идишда мушк сотиб олиш учун бутун бошли қарвонга ортса бўладиган мол-дунё

ган қазилма тошлардан бирига айлалди. Унинг юнонча номи етибонумдир. Миллоддан аввалги X—XI асрда сурма тошининг кукундан қолша (кўза эмас) суртиш учун фойдаланганлар. Қозирги кунга келиб кукун кўз пардозига ҳам ишлатилади. Аммо бу аёлларимизга чинакам ҳусн бағишловчилар. Кўза суртиладиган асл сурма тошдан эмас, балки алколоид дорилари мавжуд бўлган ўсимликларнинг қулдан асалади. Алколоид (алкогол, яъни «май, ичкилик») сўзи арабча «ал-кали»дан асалган бўлиб, «ишқор», яъни «қул» маъносини англатади. Ўсимлик қулдан тайёрланадиган сурманинг ўзинга ҳос хусусиятлари бўлиб, у гўш кўзларни «маст» қилиб, сузилтиради. Бу сурма кўз учун жуда фойдалидир.

Қошиқ шoirларимиз қалдирғоч қанотига, қанотига ёху қилганга ўхшатадилар. Чиндан ҳам, аёл қоллари ранги, шакли ва илтиқалиги билан акрелик туради. Қолларнинг қоп-қора ва бежирим бўлишида, албатта, ўсманнинг фойдаси бе-қис. Бувиларимиз эса ўсманнинг тасвирини янада қайтариш, унинг узоқ вақт сақланиб, рангини йўқотмаслигини таъминлаш мақсадида бир неча усуллари ўйлаб топишган. Шундан бири, ўсма сувига мол илги билан сувда қайнатиб, идиш тағида қолган ёрнимини қўшиб ясалладиган пардоз ашёсидир. Шунингдек, нил ўсма, қовул ўсма ва барг ўсма борки, уларнинг ёрдамида қоллар қора бўлади ва ўсади.

Қадимда эса соч пардозини ҳам аҳамиятли бўлган. Соҳа ишлатиладиган ашёлардан бири мушкни абадир. Қадимда Шарқ аёллари бодомнинг бир палласидек идишда мушк сотиб олиш учун бутун бошли қарвонга ортса бўладиган мол-дунё

берар эканлар. Соҳа суртилган мушк уни нафақат хушбўй, балки рангини тин қора, тез ўсувчан қилган.

Шунингдек, аёл соҳида ёр ва қозғонинг қўлайлиб кетиш қоллари учрайди. Ҳозирда бунинг олдини олиш учун аёллар шампундан фойдаланадилар. Аммо Шарқ аёллари бундан бир неча асрлар илгариёқ нафш этилган табиий, шифобахш ва хушбўй қорилмалардан фойдаланганлар. Қичитиқ ўт (қрапила) сувда қайнатилиб, унинг устига қайин барги, жамбил, мойчакнинг куртилганидан озроқ сепиб, аралаштирилади. Сўнг ош сиркасидан бир неча томчи томизилиб, тайёр бўлган суяқликка соҳи чанги, сўнг илги сувда ювиб ташланади. Ана шунда соҳ хушбўй, майин, кам оқардиган бўлади ҳамда қозғонларни йўқолди.

Аёлларимиз пардозини учун асал, қаймоқ, тухум, бодомнинг, сабзи каби озиқ-овиқ маҳсулотлари, мева-чева-лардан фойдаланганлар. Масалан, асалга тухумнинг оқини аралаштириб, бир неча томчи лиму (лимон) шарбати томизилиб, юзга суртилган. Бу билан юз силлиқ ва тиниқ бўлган, доғлари йўқолган. Юзда пайдо бўлган ақилларни кетказиш учун эса қариларимиз икки қошиқ асални оловда эритиб, оғина бурдоқ уни қўшиб, ярим пиёла лиму ёки бодомнинг суви билан аралаштириб юзга суртиб қўйган. Бундан юз ва пешоналари таранг, силлиқ бўлган.

Еноқларнинг қизиллиги аёлларга ўзгача жозиба бахш этади. Ҳана ана шу қизилликни янада ёнқ ва товланувчан қилади. Бувиларимиз хина ўсимлигини қузда илдири билан суғуриб олади, офтобда қуритганлар, сўнг ховончада тушиб, қайноқ сувга солиб қўйганлар. Бир кечада хинанинг ранги суяга қичиб, поя ва илдири тағига қўшиб қолади. Ана шу поя ва гуллар майдаланиб, ёноқ, даҳанга суртилган. Натияжада аёл хуснига ҳусн қўйилган.

Аёлнинг ҳусни латофати оламни ҳам гўзал қилиб туради. Дунё гўзал қилиб яратилган, унда яшовчилар эса ана шу гўзалликлардан баҳра оладилар. Ҳамisha унга интилади.

Хайрилло НУРИДИНОВ.

* «02» хабар беради

ЖИНОЯТ ЖАЗОСИЗ ҚОЛМАЙДИ

1993 йилнинг 22—28 ноябрь кунлари Тошкентда рўй берган жиноятлар соҳа ушбу йилнинг худди шу дав-рдаги исбатланган 40 фомага камайди, уларнинг «иссини-да» очилиш даражаси эса 83 фоизни ташкил этди.

22 ноябрь кунини Жану-бий шубҳасизда икки но-маълум кимса жисмоний куч ишлатиб 1976 йилда туғил-ган ўсмирнинг 21 минг сўм пулини олиб жуфтанини рости-лаган ҳақида Ички ишлар идорасига хабар келди. Ми-лиция йўл-соқчилар хизмати посбонлари Аҳмедов ва Ҳўжа-муротларнинг уйдабурон-ликлари сабабли маъзур талончиликни амалга оши-рган пойтахтдаги техникум-лардан бирининг талабаси, 1975 йилда туғилган ўсмир қўлга олинди.

Шу кунини оқшом чоғи икки номаълум кимса 1948 йилда туғилган фуқаронинг хонадонига бостириб кириб ўй ағасига дўқ уриб унинг 10 дон қимматбаҳо гавҳар жаҳошири, 12 та аёллар қотасини олиб бирпасда қўздай йўқолишган. Собир Раҳимов Ички ишлар бўли-ми участка нозирининг тад-биркорлиги натижасида бос-қинчи — 1975 йилда туғил-ган, ҳеч қарда ишламайдиган ўсмир ушланиб ҳибсга олинди.

23 ноябрь кунини нома-ълум кимса нафақахўр аёл-нинг ҳолисига кириб ундан 2 та товук ва 2 та қуён ўғир-лаб ўзи ҳам «қуён» бўлган-лиги ҳақида хабар келди. Қизини шушудани, Мирзо Улукбек тумани милиция

ходимлари томонидан уш-ланган ўғри пойтахтдаги мактаблардан бирининг 17 ёшли ўқувчиси бўлиб чиқди.

24 ноябрь кунини «Са-марқанд» автостанцияси ёнидаги бекатда велосипед-да кетаётган номаълум ким-са йўлдаги фуқаронинг бо-шидан қимматбаҳо мўйна телпагини юлиб олиб қочиб кетган. Давлат автомобил назорати бошқармаси йўл патрули хизмати нозирлари томонидан тез орада маъзур жиноятни амалга оширган 1971 йилда туғилган иш-жойининг тайини йўқ кимса ашёвий далил билан қўлга олинди.

Шу кунини Мировод ту-мани Ички ишлар бошқарма-си жиноят қидирув бўлими ходимлари томонидан махсус тезкор тадбир ўтказилган пайтда 1967 йилда туғилган фуқаро ушланди. Гап шун-даки, текширув чоғида унинг ёнидан кичик калибр-ли қирқма миллиг, унинг 23 донга ўқи ҳамда қўқори гиваандиқ моддаси чиқди.

25 ноябрдан «Тошкент тўқимачилик комбинати» ишлаб чиқариш бирлашмаси худудидида пойтахт Ички иш-лар бош бошқармаси ходим-лари томонидан 1957 ва 1969 йилларда туғилган шу қорхона ишчиси бўлган аёл-лар ушланди. Маълум бўли-шича улар қардон қорхона-ридан 42 метр матонин ўғир-лаб чириш пайида бўлган эканлар.

Шу кунини шаҳар ми-лицияси жиноят қидирув бошқармаси ходимлари то-монидан Мадааният кўчасида жойлашган ўа уйда 1959

йилда туғилган, илгари бир неча бор судланган фуқаро 500 грамм миқдордаги ма-рихуана гиваандиқ моддаси-ни сақлагани учун ҳибсга олинди.

26 ноябрь кунини Олой бозори худудига 1992 йилда қиққан ва 93-йил қилиб ў-қиртилган 90 минг рублн 180 минг рублга пуллаёт-ган пайтда 1966 йилда ту-ғилган, ҳеч қарда ишламай-диган фуқаро қўлга олинди.

27 ноябрь кунини оқшом чоғи номаълум кимса Юнус-обод даҳасидаги хонадонлар-нинг бирда турган пойтахт-даги ҳарбий қисмлардан би-рининг хизматчисига тегиш-ли бўлган «ГАЗ—69» мар-кали автомобилнинг ўғирла-гани ҳақида хабар олинди. Йўл-соқчилар хизмати по-лициянинг туғи автоқилани томонидан «қўлга олиш» режаси бўйича тез орада Фарғона йўли қўчасида юқоридаги машинани бош-қарда бораётган ўғри — ҳеч қарда ишламайдиган 1970 йилда туғилган фуқаро уш-ланди.

Худди шу кунини пой-тахт Ички ишлар бош бош-қармаси тартиб посбонлари томонидан Қорасув бозори бекатига 1956 йилда туғил-ган «Олмос» кичик қорхона-сининг ишчиси ҳамда 1965 йилда туғилган «Сиф» кичик қорхонасининг ишчиси фуқаронинг қўлга олинди. 2,500 «Сум-Купон»ни ўғирлаётган пайтларда ашёвий далил-лар билан қўлга олинди.

Тошкент шаҳар Ички иш-лар бош бошқармасининг матбуот шўбаеси.

* Турфа олам

ЭНГ ТЕЗ УЧАДИ, СУЗАДИ ВА ЮГУРАДИ

Ҳашаротлар ўртасида энг тезкорини нанич экан. У соғитга 50 километргача тезликда учини мумкин.

Сув ҳайвонлари ичида тез сузадигани шамшир бўлиб, у соғитга 100 километр масофани ўта олади.

Қуруқликда тез югу-ришда гепардининг олдинга тушадигани йўқ, у соғитга

110 километргача югуриши мумкин.

Қушлар орасида энг парвоз қиладигани бургут-дир. Бу қуш ўзасига соғи-тага 160 километр тезлик-да ташланади.

Сувошти кемаси сув остида тезлигини соғитга 70 километргача ошириши мумкин.

Тўловчи Гули АБУЛЛАЕВА.

Мухаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ДАСТЛАБКИ ЖАБРДИЙДАЛАР

Болгарияда кең қулоқ ёйган тадбир-корликнинг биринчи қурбон илонлар бўлди. Бунга илон захридан тез бойиб кетиш мумкинлиги сабаб бўлди. Иш шунки, бориб етдики ўтган йили бир грамм захар учун 5.000 долларгача ту-ланди. Утган йилнинг кейинги ойлариди Юқори Франция пасттексининг «и-лон бизнесига» айланди. Илон тутиш учун махсус қоп кўтарган минглаб одамлар бу нодийга йўл олишди. Йил давомида захарли судралиб юривчиларни сақлов-чи, қўнайтувчи етти фирма рўйхатдан ўтди. Атроф-муҳитнинг муҳофазаси ма-салалари билан шуғулланувчи вазирилик 1.000 донга газанда тутишга рўхсат бер-ди. «24 соат» газетасининг ёзишича бу рақам бир неча марта қўнайиб кетди.

Бозор жуда ҳам тез илон захрига тулиб кетди. Ҳозир ўнлаб илон ферма-ларининг ағалари ўз махсулотларини қандай қилиб ўтказишни ўйлашпти. Бир грамм захарнинг нархи 500—600 долларга тушиб кетди. Ҳатто шу нарх-га ҳам харидор топиш мушкул бўлганди.

Бу бизнеснинг жафо қўрганлари илонлар бўлди. Уларни ёлпасига тутиб олиб, билар-билмас захарларини ола-верибди. Илонлар уларга хос бўлма-ган «терроризм»-квартиралар ва ер-туғаларга қўнқомай қўлаб ҳалок бўлишди.

АРСЛОННИНГ НОНУШТАСИ

АФРИКА йиртиқ ҳайвонларининг асо-сий яшаш жойи ҳисобланади. Бу ерда ҳайвонлар султони — арслон теңарак атроф-да катта кўрқув соқмоқда. Ҳуеу-сан Таанзанининг Линди ва Сонгеа ту-манларида улар беш кишининг ёстиғи-ни қуритди. Ҳозир унинг одамхўрга қарши кураш олиб боришда бу иш-да моҳир овчилар бажонидил кўмакка келишди.

Утган йилнинг охириги тўрт кунда арслонлар жуда қутуриб кетишди. Улар

* Хоҳ ишонинг, хоҳ...

тонданоқ далаларда ишлаётган одамлар-га ҳужум қилишди. Юздан ортиқ эчки, қўйларни ўлдирди. Деҳқонлар далага бормай қўйишди. Арслоннинг нонушати шунанга қимматга тушди.

Таанзанида бундай воқеалар биринчи бор юз бераётгани йўқ. Беш йил аввал айнан шу жойларда 40 киши арслонлар панжасида ҳалок бўлган.

Бу йил ҳам охираб қолди. Арслон-лар йилинг охирида тинчгина туришар-микни ён ила ҳангомани бошларимиз?

</

